Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 45. szám. Vasárnap, február 17.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Apácza-utca 3. sz.**

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség czimére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:
A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . 6 frt — kr.
Félévre . . 3 » — »
Negyedévre . 1 » 50 »
Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . 8 frt — kr.
Félévre . . 4 » — »
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr.

Vallás- és sajtószabadság a liberális Magyarországban.

A napokban a budapesti sajtóbiróság elitélte Lepsényi Miklóst a »Magyar Néplap« és Szemnecz Emilt a »Magyar Állam« szerkesztőjét; előbbit 6, utóbbit 8 hónapi államfogházra. Miért? Két czikkért, melyben az elitéltek a keresztény Magyarország nevében fájdalmuknak adtak kifejezést az egyházpolitikai törvények szentesitése felett. Elitélték *királysértésért* azokat, akiknek egész multja és irodalmi müködése a király iránti tisztelet és ragaszkodás hirdetése volt; akik az inkriminált czikkek több kifejezésével is a király iránti hódolatukat fejezték ki. Elitélték őket a megerősitett törvény *elméleti* rosszalásáért: mert hiszen a törvénynek való ellenszegülésre egyik sem izgatott. Elitélték őket oly kifejezésekért, melyekben csak tisztán egyéni felfogás dolga, hogy lát-e valaki királysértést; mert világos, határozott, objectiv királysértés bennük, — legalább ha ama kifejezések az egész szöveggel való összefüggésükben tekintetnek, — nincsen. És az elitélt szerkesztők világosan ki is nyilatkoztatták, hogy a király személyét alattvalói hódolattal tisztelik és sérteni nem akarták.

Tekintve, hogy a multban mily kiméletesen jártak el a sajtóvétségek megtorlásában; és tekintve, hogy a nemrég végbement kormányválság idején a *liberális és kormánypárti lapok mily tiszteletlenül sőt fenyegető hangon beszéltek a magyar sz. korona viselőjéről, és a királyi ügyésznek mindezekre nem volt szava:* tekintve mindezeket lehetetlen ez emlitett két itéletben *a keresztény meggyőződés, a katholikus sajtó* üldözését nem látni. A liberálisnak nevezett kormány a katholiczizmussal, az ébredező kath. öntudattal szemben megragadja a Bach-korszak eszközeit. Azért mert feljajdulunk a hitünket és a ker. családot fenyegető törvények ellen; amiért régi hagyományos gyávaságunkkal felhagyva meg merjük *elméletileg, papiron* kritizálni az ellenünk irányuló törvényeket: azért meghurczoltatás, polgárai jogaink elvesztése, és fogház vár reánk.

És ezt nevezi a kormány *„az egyházpolitikai törvények kiméletes végrehajtásának.“* Erőszak biz ez, nem kiméletes; harcz ez és nem béke; zsarnokság ez de nem szabadelvüség! Hanem azért ha a vallásháboru egész erejével kitör, persze, hogy mi leszünk az okai, mi birkatürelmü katholikusok. Mert miért nem áldoztunk fel vallást, erkölcsöt, családot, jogot, lelkiismereti meggyőződést, szóval mindent a szabadelvünek csufolt állam molochjának!

Van azonban a szóban forgó két itéletnek egy másik veszedelmes oldala, mely már nemcsak minket, katholikusokat, hanem az egész szabad sajtót fenyegeti. Ha Magyarországon az ellenzéki meggyőződést torkára forrasztják a polgárnak; ha a törvényt még kritizálni sem lehet; ha az ellenzéki sajtó minden sorára rábizonyithatják erőszakos rabulisztikával a törvénysértést: mi lesz akkor a szabad sajtóból, a nép alkotmányos jogaiból, az igazi szabadelvüségből?

Ma nekem, holnap neked. Amint ma a katholikus hirlapirókkal bánnak, ugy bánhatnak holnap minden más ellenzéki hirlapiróval. És ebből kifejlődhetik a szabad sajtónak akkora terrorizálása, mely rosszabb a czenzuránál.

Elismerjük, lehetnek esetek, mikor a sajtó is visszaél a szabadsággal. És ilyenkor a közjó érdekében szükséges a visszaélések megakadályozása vagy megtorlása. De ha az ellenzéki álláspont s a törvények kritikája is elég ok a sajtó megrendszabályozására, akkor lehetetlenné van téve az alkotmányos élet.

Tessék büntetni azt, aki a társadalmi rend felforgatására, a haza egységének megbontására tör. Itéljék el azt, aki erőszakos ellenszegülésre izgat az állam és törvény ellen.

De a törvény kritikáját, a törvény elméleti roszalását, a törvény elleni alkotmányos küzdelmet, az apostoli királyi jogok és kötelességek feletti vitatkozást büntetni: ez már annyi, mint a szabad véleménynyilvánitást megtámadni, a gondolatot lenyügözni, az alkotmányos jogokat elkobozni.

Mi katholikusok különben nem ijedünk meg az efféle erőszakoskodásoktól. Különb viharokat is láttunk már. A kereszténység és a kath. egyház nagyobb üldözéseket és erősebb kulturharczokat is átélt már diadalmasan. Ha a Heródesek, Nerók, II. Frigyesek, Napolenok, Bismarkok gyengéknek bizonyultak vele szemben, akkor a — Bánffyktól és Perczelektől bizonyára nincs oka félni.

Az igazság, az Isten törvénye örök; azt sem emberi törvénynyel, sem miniszteri rendeletekkel, sem birói itéletekkel eltörölni nem lehet.

Aki e kőre esik összetöri magát, akire pedig e kő esik összezuzza azt.

Nem tartózkodunk tehát üdvözölni *Lepsényit, Szemneczet és a kath. ügy többi hitvallóit.* Ne feledjék el ők, és nem fogjuk feledni mi, hogy ha ellenünk törvényekre és paragrafusokra hivatkoznak, azt felelhetjük a nagy Windhorsttal: »Törvényekre hivatkoztok? jó, majd mi is hivatkozunk egy törvényre, mely szentebb is erősebb minden törvényeiteknél, s igy hangzik: *Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.*«

* *
*

Az egyházpolitika és a főrendiház.

Megint hangulatot kell kelteni a liberális kormány és annak egyházpolitikája mellett, ennélfogva megszólal a félhivatalos »Politische Correspondenz« s megteszi és szétküldi a következő, igazán naiv kijelentéseket:

»A Bánffy-kabinet iránt mindenfelől jóakarat nyilvánul, (!?) ami a parlamenti tanacskozások nyugodt lefolyásában mutatkozik. Még világosabban fog nyilvánulni ez a hangulat a főrendiházban (?) mikor majd ennek a hónapnak vége felé a hátralevő két egyházpolitikai törvényjavaslatot tárgyalják. Nincs az a józan gondolkodásu hazafi, aki ne óhajtaná, hogy a Magyarországon oly régóta uralkodó iz-

Lapunk mai száma 12 oldalra terjed.

gatottságnak vege szakadjon és első sorban a főrendiház tagjai óhajtják ezt. Előrelátható tehát, hogy a főrendiház végét szakitja az egyházpolitikai tanácskozásoknak és szembe fog szállani mtnden olyan szándékkal, amely elhalasztást vagy reviziót akar. (!!) Azonkivül hozzájárult a kedélyek megnyugtatásához a közvéleménybe gyökeret vert az a meggyőződés is, hogy a Bánffy-kabinetet megerősitette a korona magatartása is, amely az utóbbi napokban történt kinevezésekben és más eseményekben kinyilatkozott. Ily körülmények közt remélhető, **ha csak valami közbe nem jön,** (!!) hogy a delegácziók összeüléseig teljesen tiszta lesz a helyzet.«

Legérdekesebb s páratlanul naiv a fennebbi kijelentésben az, hogy mindjárt bele is van irva a: mentalis reservatis!

A képviselőház bizottságainak kiegészitése.

A képviselöház pénteki ülésén megválasztattak:

A II-ik biráló bizottságba Lehoczky Vilmos. A közigazgatási bizottságba Molnár Béla, Pulszky Ágost. A mentelmi bizottságba Kabos Ferencz. Az orsz. képviselő választások feletti biráskodásról szóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságba Kozma László, Szaplonczay Miklós. Az igazságügyi bizottságba Veszter Imre. A közoktatásügyi bizottságba Csáky Albin gróf. A pénzügyi bizottságba Wekerle Sándor dr. A földmivelésügyi bizottságba Ragályi Béla. Az ezredéves fennállási ünnepségeket rendező bizottságba Andrássy Gyula gróf, Stojanovics György báró. A közigazgatási bíróságokról ssóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságba Filtsch József, Gulácsy Dezső, Pulszky Ágost. A könyvtári bizottságba Papp Géza.

Konfliktus a közoktatásügyi miniszterium és a tanárvizsgáló bizottság között.

A közoktatásügyi miniszterium és az országos középiskolai tanárvizsgáló bizottság közt konfliktus van keletkezőben. A miniszterium polgári és elemi iskolai tanitók számára kereskedelmi iskolai tanárkodásra jogositó engedélyeket ad ki. A tanárvizsgáló bizottság a miniszterium ilyetén eljárása után nem akar tovább is foglalkozni a kereskedelmi iskolai tanárképesitéssel, melyet eddig ő gyakorolt. A konfliktus elintézését nagy érdeklődéssel várják tanári körökben.

Wlassics képviselő és a néppárt.

A csáktornyai kerület orsz. képviselője, átvevén a deputáczió-vitte mandátumot, »felelősségteljes helyéről«, vagyis kultuszminiszteri székéből elitélte a néppártot, mint mely szerinte, Magyarország általános nagy érdekeit veszélyezteti . . . Elismeri, hogy oly vallási türelem, mint hazánkban, nem létezett seholsem. De az ellenség, már t. i. a néppárt, oly fegyverekkel küzdött, ismét szerinte, melyeket a politikai élet terén megengedni nem lehet. Mert az oltárt (?) és szószéket tették a politikai küzdelem szinhelyévé . . .

Engedje meg a kultuszminiszter ur, hogy nyilatkozatára a következőket jegyezzük meg:

Ha miniszteri curalis székéről, felelősséggel terhelten beszél, ne mondjon többet, mint a minek értelme van. Mert az el sem képzelhető, hogyan lehet az oltár(?) a politikai küzdelem szinhelye. Ugy látszik, a kultuszminiszter ur nem tudja, mi szokott történni s mi nem történhetik az oltáron.

Ha pedig a politikát a szószékre, vagy általában a templomba vitték, azt kérdezzük: ki nyult a templomba való dolgokhoz, a keresztség és házasság szentségéhez? a valláshoz? a lelkiismerethez? — Jól tudjuk és értjük, hogy az, aki az előadói székből a felekezetnélküliség leple alá bujt atheismust oly hévvel védelmezte, az előtt a pap lelkiismerete, a nép vallása, az anyaszentegyház tana oly közömbös, szabályozható dolog, mint a regálebérlő literes palaczkja. — De nyáját cserbenhagyó béres volna az a pap, ki a farkas körmei elől nem igyekeznék menteni, ami menthető.

Persze, az meg épen elképzelhetetlen dolog a miniszteri magas légkörben, hogy bizony maga a jó nép keresi föl papját s kér tőle tájékoztatást, mikor látja, hallja, érzi, hogy vallása tanait háborgatják! És a pap nem állhat ilyenkor a piaczon hordóra, sem a korcsmák asztalára, hanem a vallás tanait ott tárgyalja, ahonnan eddig szokta, s ahová azok valók. Hogy e tanokat most a politika megtámadta, arról a pap nem tehet.

Különben láttunk mi már — fájdalom — papot, amint szószékről és hordó tetejéről meg röpiratban is a szabadelvüpárt dicsőségét hirdette, — — és akkor a kultusminiszternek nem csak megróvó szava nem volt ellene, hanem még jutalmat is utalványozott részére . . .

És arra joggal kivánesiak lehetünk, hogy vajjon, ha a papok, küldetésök elárulásával, az egyházpolitikai törvények jóságát, hazamentő czélját, népboldogitó feladatát hirdetnék oltáron es szószéken: akkor is a felelősségteljes helynek megrovásában részesülnének? . . .

Végül, ha oly vallási türelem mint hazánkban, nem létezett seholsem: ki zavarta meg e türelmes állapotot? A kath. papság, a kath. nép kérte talán az országgyülést az egyházpolitikai törvények meghozatalára? Ha a különböző vallások papjai kölcsönösen elkeresztelgettek: vajjon a kath. papok emeltek-e csak egyetlen egy panaszt is hatóságok előtt a felekezetek papjai ellen?

Nem. Ők türelmesek voltak. Sőt nagyon is türelmesek. Annyira türelmesek, hogy mások azt hitték: e türelem végtelen.

Hála az égnek, vége lőn. De ne féljen a miniszter ur, az ő »magasabb közéleti erkölcstana kultuszát« nem akarjuk tőle elvenni. Hanem a mandátumot — igen.

Epilog a »Szenzácziós leleplezés«-hez.

(—a.) A vita utolsó napján ismét megjelent a küzdtéren a »Nagyvárad« D—n jegyü czikkezője. A háboruban a portyázó könnyü lovasság elül szokott járni — itt hátul kullog.

Ha ő »visszaszivásnak« tartja azt, mikor valaki állitásait egy uj ellenséggel szemben is

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az én örökségem.

— A »Tiszántúl« eredeti tárczája. —

Irta: **Kincs István.**

Prófétának e világon a pipásember válik be legjobban. A kalendárium csináló hiába diktál szépidőt, esőt, szelet, hazudik rendesen mint a lókötő. Hanem ha a pipásember kezd egyszer jövendőt mondani, arra mérget lehet venni, hogy beteljesedik.

S lám Pernyei Gáspár szintén rávette fejét egyszer a prófétálásra. A jövendölés soha se volt kenyere, hiszen azt ötszáz hold prima klaszszis termette neki. Egész életében egyebet se tett, mint adta a régi magyarembert minden bünével és minden erényével. S egyszer mégis megszállotta a látnoki ihlet,

Meg is ijedtem rá nyomban, de ugy, hogy a bicskám is kinyillott a zsebemben.

Csöpp tréfa se volt a dologban. — Hiszen pipás ember volt ő is, öreg pipás. — Sokszor csutorástul szopta a pipaszárt s olyanokat szitt belőle, mint egy öregebb fajta szivárvány a patak vizéből.

És ez az ember egyszer avval hozakodik elő, hogy egy éjszaka már csak az élete.

Kocsin ültünk egymás mellett, de majdnem lefordultam erre a szóra.

— Az ég szerelmére! bátyámuram, mit beszél? — tört ki belőlem az ijedelem s gyanusan méregettem az öreget, ha netalántán bogarasodni kezdene.

De hát nyugodtan ült. Szemei az esti égboltra meredtek. Egyetlen csillag rezgett felénk nyugatról s az is olyan szomoruan adta világát, mintha bánta volna, a miért egyedül kigyulladt.

Már szentül azt hittem, hogy költözködni kezd belőle a lélek. Rémülten ragadtam meg a vállánál fogva.

Az öreg levette lassan az égboltról tekintetét s csudálkozva nézett rám.

— Mi bajod, öcsém? — Kérdezte nyugodtan.

— Bátyámuramnak mi baja? Ne ijesztegessen az Isten világáért!

— Hát ki ijeszteget?

Erre a kérdésre igazán nem tudtam, az én eszem kezd-e költözködni, vagy pedig az öreg padlásán indul-e fogyásnak a széna. Egy a kettő közül. Mert, ha bátyámuram avval a különös jóslatával ki nem vett volna a csapásból, akkor csak nem volna olyan ijjedt formán, mint akit akasztani visznek. Hanem azért biztonság okáért mégis megkérdeztem:

— Hát nem urambátyám akart az imént meghalni?

— Akartam az eleven fenyét.

— Mit beszélt hát akkor?

— Azt mondtam, nem érem meg többet a holnapi reggelt.

Jézus Mária Szt.-József! az öreg már félrebeszél. Ha ebben van csipet összefüggés, akkor minden lipótmezői bolond beválik a logika tanárának.

Hanem az én utitársam most nem hagyta annyiban a dolgot. A maga szokott nyugalmával elkezdte ismét.

— Komolyan beszélek, öcsém, nagyon komolyan. Holnap ilyenkorra már kiteritenek.

— De bátyám uram! szakitám meg kétségbeesve.

— Ne zavarj. Hadd beszéljek. Holnap ilyenkor már kiteritettetek, ha mondom. Olyan bizonyos mint a kétszerkettő. Ismerem már a természetemet: kölyök éveimet bele nem számitva innen-onnan hatvanesztendeje szivom már a pipát. S nyugodt lélekismerettel mondom, izlett mindig.

— Hanem ma — folytatta öreget fohászkodva — ma történt először . . . . itt elhallgatott.

— Mi történt, bátyám?

— Végem van, öcsém. Nem tudok többet pipálni. Nekem ezen az árnyékvilágon már be fellegzett: pipa nélkül ki nem vallok egy napot is. Megcsinálom mindjárt a testamentomomat.

Szent borzadálylyal hallgattam ezeket a csöndes rezignáczióval mondott szavakat. Mérget vettem volna rá, hogy ugy lesz, a miként az öreg mondja. Másnap a pipáját már belefektethetjük a koporsóba melléje, hadd kisérje el mint leghivebb barátja a sirba. Ha föltámadáskor eszébe találna jutni régi szenvedélye, legalább ő lesz az első ki pipaszóval állithat a birói trónus elé. Akkor biztos lesz számára a kegyelem, mert a ki a pipát szopja, az rendesen jámbor ember: a gazemberek a szivarzók között vannak többnyire otthon.

Mig ezekkel a gondolatokkal foglalkoztam,

fenntartja, sőt megtoldja, — ha ő a törvénysértést és a törvény negligálását egynek tartja, — tiszteljük az ő jogi »ismereteit« és még azt az »illetékes helyt« is, ahonnan egyházjogi ismereit szerezte. Tiltakozom ellene, hogy egyformán illetékes helyről szereztük volna ismereteinket. De meg mindennapi dolog, hogy nemcsak egyforma, hanem ugyanazon helyről szerzi számtalan ember ismereteit, de nem egyforma mennyiségben. E sorok irójának például két egyetemről van bizonyitványa, egyikről doctori oklevele is.

Ha ő továbbá a »Pressió az oltár előtt« czimü czikknek hangját »tisztességesnek és mérsékeltnek« tartja, — elképzelhetjük, hogy milyen lehet náluk a »szenvedélyes« hang, hát még a gorombaság! »Legyen tehozzád »tisztességes és mérsékelt« hangu — a »Nagyvárad«! — mondhatja bátran Reb Menachen.

A vita különben most már csak egy pontra szoritkozik, a többit elejtették mindaketten. Arra t. i., hogy a febr. 11-én jelentkezett Cs. L. és O. M. jegyesek közt van-e a vegyes valláson kivül más akadály? Ezt ugyan maga az a körülmény eldönti, hogy *február 11-én* jelentkeztek, tehát harmadszor már nem lehet kihirdetni öket.

De hogy még világosabb és még bizonyosabb legyen a dolog, ime itt adjuk a három nagyváradi róm. kath. plébánosnak hivatalos nyilatkozatát.

*

Ezennel kijelentem, hogy nálam Cs. L. és B. M. nevü jegyesek hirdetés végett nem jelentkeztek.

Kelt Nagyváradon, 1895. február 15.

Gabriely Lajos,
v.-velenczei plébános.

*

A »Nagyvárad« február 14-iki számában Csák Máté ur által felhozott esetre vonatkozólag kijelentem, hogy Cs. L. és O. M. vegyes vallásu jegyesek hirdetés végett nálam e hó 12-én tényleg jelentkeztek ugyan; de mert O. M. nöjegyes ujvárosi lakos, én természetesen hirdetés alá fel nem vehettem, hanem az illetékes plébánoshoz utasitottam öket.

Nagyváradon, 1895. febr. 16.

Dencs János,
esperes-plébános.

Nyilatkozat.

Csák Máté tiszteletes ur a »Nagyvárad« febr. 14-iki számában »Pressió az oltár előtt« czim alatt azt igyekszik bizonyitani, hogy a kath. papok akkor is megtagadják a kihirdetést, ha a vegyes házasságon kivül más akadály nincs és hivatkozik azon esetre, mely legközelebb egy Cs. L. és O. M. nevü jegyesekkel történt, mely szerint *„a nevezett jegyesek keserves panaszszal jöttek vissza egyik római katholikus plébános urtól,* kinek nevét szükség esetén meg is mondhatom, *hogy ez öket nem akarja kihirdetni, hacsak a férfi-jegyes róm. katholikussá nem lesz, vagy legalább reverzálist nem ad.* És aztán igy kiált fel: *„Ime tehát nem hazugság és rágalom, a mi ellen intem a törvényt tisztelőket“* stb.

Tiszteletes Uram! bátor vagyok kijelenteni, hogy nem szükséges a nevemet elárulni; megmondom én magam is, ott találja bárki is e sorok alatt.

Hanem előbb ki kell jelentenem, hogy soha ily rövid néhány sorban több valótlanságot nem olvastam, mint a fenti sorokban.

Először is valótlan, mintha Cs. L. és O. M. jegyesek megjelentek volna nálam; mert nálam csak Cs. L. ref. fél volt: ellenben O. M.-nek szinét sem láttam.

Másodszor valótlanság, hogy csak azon feltétel alatt akartam hirdetni; ha a ref. fél katholikussá lesz; mert erről egy árva szót sem szóltam. Ugy látszik, nem tudja a tiszteletes ur, hogy mi csak azokat fogadjuk be az egyházba, kik önkényt jelentkeznek és megtanulva a kath. hittant megigérik, hogy mindannak alávetik magokat, amit az egyház tanit.

Harmadszor valótlan, mintha reverzálist kértem volna tőle. Erről egy szó sem volt.

Hanem igenis visszautasitottam a ref. felet, mert a sz. bőjti időszakig nincs többé idő a hirdetésre és mert a férfi kijelentette, hogy bőjtben akarnak esküdni. Ahhoz pedig én nem nyujthatok segédkezet, Külömben a hirdetés nem lett megtagadva, hanem csak elodázva.

Kelt Nagyváradon, 1895. febr. 14.

Nemeskey Andor,
plébános.

Végül tisztelettel felkérjük Csák Máté nagytiszteletü urat és kartársait, hogy ne vegyék mindig készpénzül a feleknek mondását. Sokszor tapasztalhatták már, hogy akár a tudatlanság, akár az elfogultság vagy akár a rossz akarat olyanokat mondat velük, hogy azokon elmenni nem lehet, — de nem is tanácsos.

Megtagadott temetési szertartás.

A »Nagyvárad« által felfujt temetés megtagadásra vonatkozólag a »Pécsi Közlöny« febr. 14. száma a következő felvilágositást közli:

»A helyi (t. i. pécsi) lapok, a maguk módja szerint kiszinezve, közlik a hirt, mely szerint Valczer Éva, ki unoka-testvérével Klein Mátyással egy és fél éven keresztül vérfertőző viszonyban élt, (tehát nem egyszerü bukott nő volt) a püspök-bogádi plébános által egyházilag el nem temettetett.

Vannak esetek, melyekben a kánonjog szabályai szerint az egyházi temetés egyes hivektől megtagadtatik. Az ünnepélyes egyházi temetés az egyház szeretetközösségének folytatása az ő hiveivel, oly tisztelet, melyre csak azok számithatnak, kik magukat ezen tisztességadásra érdemetlenekké nem tették.

Mind a közönséges egyházjog, mind az 1868. évi esztergomi tartományi zsinat, többi közt megfosztandóknak itéli az egyházi temetkezés végtisztességétől azokat, kik, mint köztudomásulag ágyasságban élők, bünbánat nélkül végzik be földi pályájukat.

Hogy az illető plébános nem könnyelmüen vagy indulat által elragadtatva szánta el magát ezen fontos lépés megtételére — mint azt a »P. N.« feltüntetni szeretné — azt bizonyitják a körülmények. Az eset annyira felizgatta a plébános kedélyét, hogy kénytelen volt fiatalabb paptársát, káplánját megkérni, hogy a plebánia-helyiségében többször megjelent rokonokkal tárgyaljon s öket szelid, béketürő modorban felvilágositsa.

A vadházasságok a plébánia területén ijesztő mértékben szaporodnak, alig féléves házasok egymástól önkényüleg elválva, másokkal kelnek egybe. A plébános tehát a sok intés, kérés és feddés után elérkezettnek látta az időt, hogy az egyházi temetésnek a kánonok értelméken történő megtagadásával az élőkre is hasson. A megholt Valcer Éva személyében az élőket sujtja, hogy öket az erkölcsi életnek visszanyerje. És ha a nyilvánosság organumai, a hirlapok nem értenék félre hivatásukat: akkor nem megrovólag, hanem dicsérőleg kellene nyilatkozniok a plébános eljárása fölött. De hát kényelmesebb dolog a szenvedélyeknek hizelegni, meg a kat. papon egyet ütni, mint az ár ellen úszni s az erkölcsi sülyedésnek gátat vetni.

Nálunk Nagyváradon nemrég történt hasonló eset, Az öngyilkos Szilágyi Mórt nem temette el a rabbi, sőt még a rendes temetőben

---

arra az öreg már javában csinálta a testamentomot. A házával, mezejével hamar elkészült, csak az ingóság okozhatott neki rengeteg fejtörést: egy hosszu kilometert megfutottunk, mig egy-két tárgyat véglegesen valakinek destinált. Ha tovább is igy tart, akkor épen hazaérünk, mire a Máli nénire kerül a sor.

Mert hát a Máli néni is régi butor volt a háznál s meglehetősen hozzá forrott urambátyám szivéhez. Pedig hát nem is volt a felesége. A régi ismeretség révén, no meg persze együtt láttak sok jó és rosz napot, igy csak összetörődtek, mint városon a palota egy-egy földszinti házzal. Fájna az emberfia szemének, ha egyiket az idő elpusztitaná.

No és nem hiába gondoltam én a Máli nénire. Bátyám uram csakugyan szóba hozta.

Mikor már az utolsó bapanyélről is intézkedett, csak akkor láttam, hogy bátyám uram engem tisztára kihagyott a végrendeletéből. Még egy csizmahuzót se juttatott. Peddig az nem lehetséges. Az valami impossibille, hogy reám ne gondolt volna, hiszen ugy szeretett, akár a tulajdon gyermekét szerette volna, persze ha lett volna.

Az utolsó pontja következett a testamentomnak. Bátyámuram gyengéden függesztette két szemét reám s szava elérzékenyült.

— Neked pedig öcsém, — mondá minden szót hangsulyozva — tudod mennyire kedveltelek, csak te vagy méltó reá, hogy neked azt hagyományozzam, mi talán nekem még legkedvesebb.

— Ej hát . . . izé . . . bátyámuram — szerénykedtem erre a sokatmondó bevezetésre.

— Tudom, nem veted meg a kérésemet.

— Megesküdjem? — kérdeztette velem a nagy buzgóság s mindjárt mind a két kezemet az ég felé inditottam.

— Ne bántsd azt, ismerem jóságodat.

— Hm . . . mondám mellemet kidüllesztve.

— Azért a te gondjaidra bizom Máli nénit. Vigasztald a jó lelket, gondoskodjál róla s poraimban is áldani foglak. Csak te vagy méltó erre.

Azt a két kezemet, mivel ép az imént esküdni akartam, ösztönszerüleg vittem a két fülem mögé. A végét már nem hallottam, hanem az eleje már olyan volt, hogy belecsendült valamennyi hallószervem egyszerre. Mennyei ármádiák! a Máli nénit hagyja nekem! Hát aztán én mit csináljak vele? mi? Olyan büszke voltam mindig bátyám szeretetére, de most Isten látja lelkemet, szivesen elengedtem volna a három fertályát belőle. Akkor bizonyosan mást testál nekem a helyett az öregasszony helyett.

A kenetteljesség ugy leszármazott hirtelen az ábrázatomról, mint a virág tavaszszal a fákról, mikor a dér megcsipi. Arczom megnyult, tekintetembe rémült ijedelem kvártélyozta be magát. Hiába eröltettem magamra nyugalmat, szivem csak ugy vert a meglepetés első hatása alatt.

Szegény bátyám még észreveszi roppant zavaromat, ha a kocsi egyet nem talál zökkenni. Zökkent és megállt.

Otthon voltunk.

Leugrottam és segitettem az öregnek is a leszállásnál. Szólnom kellett volna valamit, de akaszszanak föl, ha tudtam, hol kezdjem.

— Fussak doktorért? — kérdeztem végre még mindig szorongó kebellel.

— Kell az istennyilának — volt a válasz — hagyj magamra, öcsém, kicsit pihenni akarok.

No ilyet se értem még. Meg akar még az éjszaka halni, s igy válik el örökre az emberfiától. Ez az öreg hát különös ember.

Visszavonultam.

Én is szerettem volna pihenni, csak tudtam volna. S fejem olyan volt, mint valami katonai gyakorlótér: egész hadosztályok egrecziroztak benne. A világért se hunytam volna be szemeimet csak egy órára. Az én örökségem; a Máli néni csak sehogy sem akart tágitani gondolataimból. S hozzá szegény bátyámat már ott láttam kiteritve hideg vonásokkal, jég kezekkel . . .

Reggel, korán reggel kiugrottam az ágyból. Első dolgom volt bátyamuram szobájába rontani.

Az ajtóhoz érve pillanatra megállottam. Hallgatóztam. Csöndes volt minden: semmi nesz. Máskor horkolni szokott, hogy a kutyák az ablak alól vonitották.

Megborzadtam.

Félénken nyitottam be.

Irtózatos füst felleg fogadott s a füstfelleg teljes közepében az öreg ült. Pipa a szájában s olyanokat paffantott, mint egy hatalmas gőzmasina.

— Bátyámuram! — hebegtem meglepetve.

— No? mi a manót kotorászol ilyen korán már, öcsém?

— Hát tudni akartam még életben van-e?

— Bizony öcsém csuda történt. Javában haldokoltam már, mikor eszembe jut, hogy még

sem kapott helyett. A »Nagyvárad«-nak erre nem volt megrovó szava (aminthogy nem is lehetett); sőt ebben, valamint a holtra szórt szitkokban a »Nagyvárad« a megsértett erkölcsi érzék nyilvánulását látta, De persze akkor a zsidó rabbiról, most meg kath. papról van szó.

Lapszemle.

Budapest, 1895. február 16·

A **Magyar Állam** abból az alkalomból, hogy felelős szerkesztőjét, Szemnecz Emilt, királysértés miatt elitélték, kimutatja, hogy az esküdtek között, kik felette itéltek öt zsidó és 2 szabadkőmüves volt. — Az itéletet azonban csak dicsőségnek tartja és az igaz ügyért vivott harczot, mert ő a királyt nem sértette meg legkevésbbé sem, folytatni fogja és szerencsésnek érzi magát, ha az igazságért még többször is megfogják hurczolni. Hálát ad Istennek, hogy érette szenvedhet és az ő itéletében bizik, nem az emberekében.

A **Hazánk**-nak olaszországi levelezőjét, azért, mivel az olasz kormány ellen czikket irt a »Hazánkba«, detektivvel kisérteti Crispi miniszterelnök s valószinüleg ki is fogja utasitani Itáliából, A »Hazánk« ezért védelmére kell levelezőjének s azt mondja, hogy az igazat mindig ki fogja mondani s nem hagyja magát megijesztetni semmiféle hatalom által sem.

Az **Egyetértés** a függetlenségi párt legközelebb tartandó szervezkedő gyüléséről irva, bizik benne, hogy a függetlenségi és 48-as párt egyrészről az elvekhez való becsületes önzetlen ragaszkodással, másrészről a párt érdekei által megkövetelt szigoru lelkiismeretességgel oldja meg a most reá váró feladatot.

A **Budapesti Hirlap** a lelencz ügy érdekében ir meleg hangu sorokat. Az államkormányzat évtizedek óta beéri azzal, hogy a lelencz ügyet a szegény ügy keretében látja el, azaz a legnagyobb részben a lelenczeket a társadalom jótékonyságára bizza. Ennek az állapotnak pedig véget kellene vetni, mert százakra megy évente azon gyermekek száma, kik ápolás hiánya folytán elhalnak.

A **Nemzet** a szabadelvü pártról irva, azt mondja, hogy a magyar politikának két szilárd alapja van a dualizmus és a szabadelvüség. Különösen erős ez utóbbi, mely nélkül Magyarországon a nemzeti érdekeket nem lehet megvédelmezni és fentartani.

A **Magyarország** a jegybank kérdésével foglalkozik. A miniszter tárgyaló félben van ugyan a bankkal, de határozottan nem nyilatkozik arra, hogy mit tett eddig. Pedig a kérdés sürgős, mert az osztrák-magyar bank kényekedvének nem tehetjük ki magunkat, s a vele kötött szerződés nemsokára lejár.

A **Pesti Napló** reméli, hogy a függetlenségi párt legközelebbi szervezkedö ülésén erélyesen ellene fog szegülni minden oly pártszervezési tendenciának, a mely a párt eddigi politikai magatartását a szabadelvü reformokra nézve dezavuálná és vidéki tagjainak az ultramontán néppárttal való szövetkezésre adna engedélyt.

A **Nemzeti Ujság** az egyházpolitika káros gyümölcseit sorolja fel s egy bizonyára egész Magyarországon óriási feltünést keltő szentszéki rendeletet közöl Rómából, mely szerint jövőre a kath. szerzetes iskolákban minden vegyes házasságból származó gyermeket kizárólag katholikus hitoktatásban és nevelésben fognak részesiteni.

A **Magyar Hirlap** a budapesti háziurak és maga a főváros ellen támad. A házbért évről-évre emelik. Óriási házbért követelnek, a jövedelem nem emelkedik s igy a tulzsufolt lakások száma naponként emelkedik, a főváros pedig semmit sem tesz a szegény lakók érdekében.

A **Pesti Hirlap** a pénzügyi vita befejeztével, visszatekint annak eredményére s oda jut, hogy nálunk csak beszélnek, de semmit sem tesznek. Igy p. o. a jegybank kérdésénél is csak azt látjuk, hogy már évek óta sürgetik többen, hogy önálló jegybankot kell felállitani, de a kérdést nem világitják meg mélyebben, és a nemzeti érdekek szempontjából követendő utat nem jelölik meg.

A **Neues Pester Journal** a budget viták befejeztével röviden összefoglalja az elért eredményeket s a miniszteriumok jövő reform terveit vázolja.

A **Pester Lloyd** a franczia kamara belső ügyeivel foglalkozik.

Országgyülés.

A képviselőház ülése.

Február 16.

Elnök: Szilágyi Dezső. Jegyzők: Molnár, Bartók, Perczel.

A miniszterek közül jelen vannak: Bánffy, Lukács, Erdély, Festetich.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után, az elnök jelentette, hogy Sztojanovits György bárót végleg igazolták, a Bánffiét és Wlassicsét pedig rendben találták.

Elnöki javaslatra elhatározza a Ház, hogy **Endrey** Gyulának a **hódmező-vásárhelyi inségesek** ügyében beadott inditványát hétfőn tárgyalják. Következik

a pénzügyi költségvetés.

Lang Lajos előadó polemizál az összes ellenzéki szónokokkal. Reflektál azokra is, amiket a néppártra vonatkozólag mondottak. Nézete szerint a néppártban nincs semmi különös, egyszerüen buborékéltü jelenség. Olyanforma dolog, hogy azok, akik látják, hogy a hatalomtól végkép elestek, most hazug frázisokkal, kecsegtető igéretekkel, komolyság nélkül való jelszavakkal igyekeznek a népkegy koronáit magukra rakni. Foglalkozik a Molnár, Bornemissza és a Visontai határozati javaslataival, amelyeknek elfogadhatatlanságát bizonyitja. Hosszasabban beszél az adóreformról, a valuta és a bankkérdésről. Ajánlja a költségvetés elfogadását. (Helyeslés.)

Visontai Soma: A tőzsdejáték annyi existencziát tett már tönkre, a rászedések és kifosztások oly tömege fordult már elő, melyek ellen föl kell emelni a tiltakozás szavát. Bizonyitja ezután a háznaplóból, hogy már 1892. óta minden évben szó volt a pénzügyi tárcza költségvetésénél a börzéről és üzelmeiről; majd áttér arra, hogy a börze egyáltalán nem akceptálja a kormány **rendeleteit, különösen** pl. a papirok bevezetésénél. Jelzi, hogy valahányszor a parlamentben a kormányférfiak jelentést tesznek, hogy immár intézkedtek a börze egy és más dolgában: ugyanakkor a börze bíróság és börzetanács gunykaczajba tör ki, mert tudják, hogy a kormány nem csinál semmit.

Aztán kimutatja, hogy mennyire növekedtek a bankoknál az előlegüzletek a szolid üzletekkel szemben.

Szilágyi elnök: Wekerle képviselö ur személyes kérdésben kiván szólani.

Wekerle Sándor: Személyével kapcsolatba hozatott Visontai által a tőzsde ügy, ebben a dologban akar felszólalni. (Nagy zaj jobbról. Ez már nem személyes kérdés.)

Az **elnök;** A képviselő urnak joga van szólni azokról a mellékkörülményekről is, amelyek ezzel a kérdéssel összefüggnek. (Nagy zaj a szélsőbalon. Na ez jó lesz precedensnek.)

Wekerle Sándor (Halljuk! Halljuk! Nagy mozgás.) Mindenekelőtt bizonyitja, hogy az ugynevezett Lombard-üzleteknek a bankoknál átvitt szereplése nem volt erkölcstelen, aztán konstatálja, hogy az állami tisztviselők egyáltalán nem börzéznek, hiszen e miatt fegyelmi uton sulyosan megvolnának birságolhatók. Majd felsorolja négy pontban azokat a dolgokat, amelyeket a játékszenvedély korlátozására, a börzei üzletek szoliditására kormányelnöksége alatt tettek s hivatkozik arra, hogy ugy a kereskedelmi, mint az igazságügyi kormányok is tárgyalásokat folytattak a börze megrendszabályozására. Kijelenti, hogy helyesnek, megfelelőnek tartotta, hogy a megszorult pénzpiaczunkat segélyezze, különösen akkor, amikor a külföldi tőkékkel kellett versenyeznie (Helyeslés.)

Visontai Soma: Röviden feleli Wekerlének, hogy semmiféle személyes szándék és czél nem vezette, amikor a börze ellen felszólalt. Nagyon sajnálja különben, hogy a kormánypárt nem világositotta őt fel annak idején arról, hogy az egyházpolitikának integer részét képezi a tőzsdei szédelgések.

Vajay István (kaczag, tapsol). No ez már jó volt, Samu, csak folytasd tovább. (Hosszantartó zaj és derültség.)

Szilágyi Dezső elnök: Vajay képviselő urnak nincs joga beszédet szuggerálni Visontai képviselő urnak. (Hosszantartó zaj.) Figyelmezteti a szónokot, hogy az egyházpolitika még se tartozik ide. (Ujabb zaj, az elnök csönget.) A képviselő urakat pedig figyelmeztetem, hogy tartsák magukat a rendhez.

Visontai Soma: A kormány lapja a börze ellen való felszólalásomat összekötötte az egyházpolitikával, ezért nyilatkoztam ily összeköttetésben is. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Sima Ferencz záróbeszédében az adóterhekről és az illetéksulyokról beszél.

Lukács László pénzügyminiszter felel ezután Visontainak.

Következik a szavazás. A többség elfogadta a költségvetés első tételét, a határozati javaslatokat pedig mind mellőzi.

A Ház ezután egész sereg tételt hozzászólás nélkül elfogad.

A kincstári ügyészségek tételénél felszólal **Mülek** Lajos s ott az anomáliát fejtegeti, hogy a kincstári ügyészek mindig más járásbiróságoknál pörlik az alpereseket, mint ahol azok laknak, ami által a szegény embereknek sok költséget okoznak. Kéri a minisztert, hogy e részben utasitásokat adjon.

Lukács László miniszter: Ismerteti a pörléseknek a módját s megigéri, hogy amennyiben konkrét visszaélések tudomására jutnak, azokon segiteni fog. (Helyeslés.)

A tételt elfogadják.

Kulmann János a söradó tételénél kérdi a minisztert, vajon hajlandó-e a söradó leszállitása iránt szakférfiakból összeállitandó ankétet összehivni? A sörgyártás és sör italmérés adóját le kell szállitani, had legyen a sör olcsóbb, legalább megkevesbülnek a pálinkától berugottak.

Lukács László miniszter: Azokat az összegeket, amelyeket a söradója az államnak szolgáltat, pénzügyeink rendezettsége szempontjából nem lehet nélkülözni. Ami a sör megadóztatás rendszerét illeti, az tényleg nem ki-

Folytatás a mellékleten.

---

egyszer megpróbálom a pipát, akkor nyugodtan megyek a tulvilágra. És, öcsém, az a pipa izlett. Éjféltől fogva szivom már s ugy érzem egészen meggyógyultam. Az a pipa visszaadott az életnek. Annak, egyedül annak köszönhetem, hogy be nem rukkoltam a mennyei regimentbe.

Fellélegzettem.

Annak a pipának én is sokat köszönhetek. Az, egyedül az mentett meg attól a keserves örökségtől.

Szegény Máli néni! ha tudná! mennyire fáztam tőle, — biz' Isten nem tétetné magát másodszor testamentomba.

Apróság.

Kár. Hatan vannak testvérek ugy-e bár kisasszony.

— Igen.

— Minő kár. Igy nem lehet önöket a három grácziához hasonlitani.

*

Fonóban. Hej, ha elmennék a királyhoz, talán mégis visszaadná nekem az én Pistámat.

— Jaj, lelkem, ha a király elbocsátana minden katonát, a kit a kedvese vár, maga ehetne meg minden komisz kenyeret.

elégitő, a fogyasztási adótételek egynémelyikénél a bevételek összegét kéri fölemelni s erre inditványt tesz azzal a megokolással, hogy e czimeken 1894 és 1893-ban jóval nagyobb volt a bevétel, mint amennyit az 1895 évi költségvetésben preliminéltak.

Péchy Tamás: A fölemelés több 100 ezerről szól. Ily fölemelést nem lehet egyszerre, rögtön megszavazni, hanem előbb régi szokás szerint a pénzügyi bizottsághoz terjesztendő.

Láng Lajos előadja, hogy a fölemelt tételek megszavazására szükség van, a költségvetésbe pótlólag fölvett honvéd kiadások folytán.

A Ház a fölemelt tételeket megszavazza.

A husfogyasztási adótételeknél **Péchy** Tamás különösen a nép gazdasági nyomorúságáról beszél. Előadja, minő drága a hus, habár a marha szörnyen olcsó. (Derültség.) Hát miért van ez igy? Azért, mert a mészárosok összeszövetkeznek, a kormány meg emeli az adókat, különösen a fogyasztást. A szegény népnek nélkülöznie kell a hust is, a bort is; azért romlik a katonasorozás eredménye is. Már a disznótorok is kimennek a divatból.

Katholikus körök. *)

A kath. körök alakitását a husos fazekakat féltékenyen őrző jóakaróink sok mindenféléről gyanusitják, sok mindenfélét ráfognak. Azért a kath. körök iránti tájékozásul, előadom, hogy mi szolgáltatott okot a kath. körök alakitására, mi azok czélja és hivatása.

Midőn a német katholikusok a kulturharcz elején a sok és mindenféle kath. egyesületet egymás után alakitották, a német kormány, miként a mienk is, nemcsak hogy nem jó szemmel nézte a német katholikusok ilyetén szervezkedését, hanem azok megakadályozására is mindent elkövetett. Első sorban rájuk uszitotta a liberális napisajtót, a mely miként nálunk, ugy ott is nem igen volt kiméletes a támadó eszközök megválasztásában. Mindenek előtt a hazugsághoz, a liberálizmus ezen mindennapi fegyveréhez nyult, folyton azt állitván a katholikusokról, hogy ők a német nemzeti egység legnagyobb ellenségei; hogy konspirálnak lengyelekkel és francziákkal; hogy a Németbirodalmat majd a pápának, majd Ausztriának akarják kiszolgáltatni, azt mondván róluk: »Der Centralpunkt heist Rom, der Weg dahin führt über Wien.« S amidőn a gyalázás nyilai a német katholikusok csüggedni nem tudó kitartásán minden nagyobb kár nélkül megtörtek, a német kormány az ő hivatalos apparátussával a katholikusok szervezkedését minden képzelhető módon zaklatta és üldözte.

S most, midőn a kulturharcz vihara már kitombolta magát, midőn a német államférfiak a dolgokat nem a szükkeblü pártpolitika szemüvegén nézik, mint pl. nálunk, midőn az államfelforgató socialistikus tanokból eredő veszélyek a német birodalmat is fenyegetik, ugy, hogy most külön törvénynyel kénytelen ez ellenük védekezni, hogy a szuronyok immár nem elegendők azok leküzdésére, a kath. egyletek alakitását nemcsak hogy nem akadályozzák, hanem ahol csak tehetik, előmozditják azokat, mert tudják, hogy a katholikusok amily ellenségei a vallási zsarnokságnak, ép oly ellenségei az államfelforgató tanoknak is.

A mi hazánkban a most egymásután alakuló kath. köröket illeti, erős a reményünk, hogy miként Németországban a kath. egyleteket először üldözték, és most azokat szivesen látják, ugyanaz lesz minálunk is. Vajha a kormány is minél előbb ilyen meggyőződésre jönne. Mert oly napokat élünk, amidőn a hivatalos és félhivatalos befolyás következtében a kath. körök alakitását kancsal szemmel nézik, de pl. a szabadkőmüves egyletek, rectius páholyok alakitását szivesen veszik. Az olyan egyletektől, amelyek működése nyilvános, nem kell mit félni: hanem igenis azoktól kell félnie az államnak, amelyek bujkálnak és a napsugártól félnek. Ezeket kell tehát evidentiában tartani, nem pedig a kath. köröket.

A liberális kormány amig a páholyok szervezését nem csak nem akadályozta, nemcsak hogy soron kivül rövid idő alatt jóváhagyta, hanem levén czéljaik azonosak, még elő is segitette; addig mihelyt valahol kath. kör alakult; összeröffen a hivatalos és félhivatalos apparatus és a neki hüségesen asszisztált liberális sajtóval együtt azt már csirájában elfojtani törekszik. — Ezen szégyenletes és igazságtalan eljárás ellen küzdenünk kell lelkünk egész erejével. Jön idő hazánkban is, és az idő, ha a katholikusok szorosan össze fognak tartani, nincs messze, a midőn a kath. kör tagjának lenni nem fog bünül felrovatni, mert az az érdekrendszer, amely édes hazánk ezredéves institucziót lelketlenül lerombolni akarja, már egészen lejárta magát, a józanul gondolkozó elemek undorral elfordulnak tőle, amin a legkevésbbé sem kell csodálkoznunk, ha tekintetbe vesszük, hogy mindaz, ami nem ethikai alapon, hanem csak erőszakon nyugszik, csak ideig óráig fentartható.

Bizonyára nem nagyitok, ha azt állitom, hogy hazánkban ezen rendszer a lefolyt 3 deczennium alatt a jobb sorsra méltó magyar társadalmat minden rétegében annyira megmételyezte és a katholiczizmust az ő üdvös befolyása érvényesitésében annyira lehetetlenné tette, hogy ennek jövője iránt kétségbe kellett volna esnie, ha a jobb jövő iránti reményt fen nem tartja. Ki ne emlékeznék azon időkre, a midőn hazánkban a viszonyok már odafejlődtek, hogy magát nyiltan katholikusnak vallani, bizonyos szégyenkezés nélkül már nem is lehetett. Kinek ne fájna szive, ha visszagondol azon szomoru időkre, a midőn a magyar törvényhozó testületben nem találkozott világi képviselő, a kinek bátorsága lett volna a mesterségesen elaltatott és igy veszélyeztetett kath. ügyért sikra szállani! S ha egyik-másik honatya mégis találkozott, aki valamely »katholikus« ügyért szót emelt, a reakczionárius, klerikális, ultramontán és mit tudom még minő, akkor megbélyegzés számba menő epithetonokkal teremtették le bent a házban és a napi sajtóban; hogy ha még tovább is erkölcsileg élni és a társadalomban valamit jelenteni akart, reputácziján ejtett csorbát valami nagy hangu liberális szólammal alkalomadtán okvetlenül ki kellett köszörülnie.

Ugyanezen leverő képpel találkoztunk akkor nemcsak a nyilvános, hanem a magán életben is.

Ily körülmények és az egyházra ily mostoha viszonyok közt csoda-e, ha az embereket bizonyos gene és röstelkedés elfogta, valahányszor egyik-másik kath. honpolgárnak hitéről vallomást kellett tennie. A katholikusoknak a nyilvános életben való mellőztetése, lenézése, a kath. társadalomra oly deprimáló hatással volt, hogy ennek szomoru következményeivel léptennyomon találkozunk. Az emberek a vallásnak erkölcsnemesitő befolyása alól a felülről jövő nyomás következtében annyira emancipáltattak, hogy a vallást tisztán és egyedül a papok dolgának nézték.

Igy történt, hogy a laikus elem nem annyira lelki szükségletből, mint inkább csupa szokásból eljárt ugyan még a templomba, de anélkül, hogy annak látogatása valami termékenyitő hatással lett volna akár a hitéletére, akár az erkölcseire. A papok teendőiket a templomban, talán nagyobb buzgalommal végezték mint azelőtt és még sem voltak képesek a napról-napra mindinkább elharapódzott indifferentizmust megakadályozni. Látták, hogy a templomban a szószék és a gyontatószék már nem elegendő arra, hogy a keresztény igazságokat az emberek szivébe belecsepegtessék, mert a kath. hivők közül sokan voltak és bizony még most is sokan vannak, a kik a szószék és az annyiszor kigunyolt, de közerkölcs nemesitő gyóntatószék felé évek hosszu során át se néztek, és igy még a legbuzgóbb pap sem volt képes az eltévedett és holmi »jó katholikus«-féle hivek szivéhez férkőzni.

Azért általános volt az óhaj, hogy kell valami mediumot, módot feltalálni, a melynek segélyevel az elvaditott tömeg erkölcseire hatni lehetne; hogy szükséges egyleteket, köröket alakitani, a melyekben azokat, a kik a templomtól idegenkednek, társalgás, szórakozás között, sokszor ha máskép nem, sörös pohár és szivarszó mellett, meg kell nyerni a vallásnak. Sok mindenféle ügy fordul elő, a melyek noha nem tisztán egyházi ügyek, mégis az egyházhoz tartoznak. Ezeket sem az iskolában, sem a szószéken nem lehet szóvá tenni, hanem a körökben. A körök tehát az iskola és a templom kiegészitő részét képezik.

De a körök azért is szükségesek, mert nélkülök a katholikusok tömörülése nem képzelhető.

(Folyt. köv.)

*) A zsolnai kath. kör megnyitó gyülésén febr. 3-án Paska István érdekes felólvasást tartott e tárgyról. E felolvasás azóta a M. Á.-ban egész terjedelmében megjelent. A körös-tarjáni kath. kör alakulásakor a nagyváradi liberális lapokban megjelent czikkek meggyőztek bennünket arról, hogy a közönséget bővebben kell e tárgyról tájékoztatnunk. Czélszerünek véltük azért e felolvasást közölni, kihagyva belőle azon részeket, melyek csak az illető vidék körülményeire vonatkoznak.

Karczolatok.

Megbámultam az »uj zászlós urakat«, a mint »dukál!« — Valóban fényes nevek: báró Orczy Béla, gróf Andrássy Aladár, gróf Festetics Taszilló! — — Igaz ugyan, hogy jobbról is, balról is, tapasztalnom kellett, hogy néhány »peszszimista« »merészkedett« őket a »közönséges mérőnek« alá állitani, de hát »külsőleg« »beváltak«, ugy a hogy. S még össze is hasonlitották őket néhai »elődjeikkel«, s bizony mi tagadás benne, az eredmény »ugyanaz«, mint például a »volt« és a »lett« kormány tagjai között. — —

Mindez engemet egy cseppet sem hozott ki »megszokott flegmámból.« — A legjámborabb ember módjára tovább bámultam. S még csak nem is gyanitottam »semmiféle tendenczíát.«

De egyszerre megakadtak a szemeim laptársunkon a »Szabadságon«, s hosszadalmas »hivatalos« »táviratain.« Persze én azután is csak bámultam, hanem már egészen »más dolgokon.« —

Tudniillik az emlitett táviratok hangosan »kikiabálták«: tudjátok-e, gyarló olvasók, tudjátok-e, sajátképen kik azok a nagy férfiak? — ha nem tudjátok, hallgassátok meg:

Báró Orczy Béla az a nagy ember, a ki a mult évi »liberális« nagygyülésnek »elnöke« volt! S gróf Andrássy Aladár és gróf Festetics Taszilló azok a nagy emberek, akikkel a kormány a »hátramaradt« egyházpolitikára nézve tárgyal, s a megállapodás ezek közbenjárásával történt! —

Világos! — most már ezen dolgokkal én is »tisztában lehetek.« — S teljes készséggel aláirhatom a fennebbi kutforrásnak azon kifejezéseit is, hogy az illető kinevezések »egyrészt« »feltünést«, s »másrészt« »megnyugvást« kelthettek! —

Valljon ez is »szükséges volt?«

S hát »elég« is »enynyi?!« — —

*

Hogy az előbbi »genre-képnek« méltó »pendantja« legyen, megint beszélt a táviró: »Barabás elitélve!« — s meg ujra szólt: »Szemnecz is elitélve!« — —

Báró Kaas után Ábrányi, Ábrányi után Lepsényi, Lepsényi után Barabás, Barabás után Szemnecz! —

Hát bizony ezek is »kikapták« egyházpolitikai »fáradozásaiknak« »jutalmát«, s elitéltetvén fogságba kerülnek. —

Tessék a »Szabadságnak« is tanusitani, hogy: »egyik sem volt liberális!« —

A liberális »izgatók« »szabadon« »dolgozhatnak!«

S fölöttük »őrködik« a »gondviselés!!« — —

*

De a »történeti igazság« kedvéért anynyit »konczedálok«, hogy a liberális lapok, s kivált a »korifeusok« »ez idő szerint« sokkal kevésbé »izgatnak«, mint inkább »rimánkodnak.« —

Igazán »megható« jelenség: mennyit könyörögtek gróf Apponyi Albertnek, azért, hogy ha már »ő« nem kiván beállani a »farkasok« közé, legalább csapja oda a »nyáját.«

S mennyit könyörögnek gróf Zichy Nándornak, hogy »hajtsa el« róluk — a »népet!!« — —

* *

Laptársunk a »Nagyvárad« megint »felfedezésekben utazott«, s felfedezte Csák Mátét, az az hogy Csák Máté fedezte fel »Nagyváradot«,

azaz hogy mindaketten együtt »feltalálták« s »feltálalták« a »preszsziót az oltár előtt'« —

Persze ezt a »komoly« tárgyat megint »elirták előlem« az én »komolyabb« kollégáim. — Én csak böngészek s azt találom:

Felhivták Csákot, hogy azon állitását: »a katholikus papok a vegyes vallásuak kihirdetését megtagadják«, bizonyitsa be.

S erre Máté mit felel? tessék jól elolvasni: »igen is, bebizonyitom: eddig soha sem volt eset: hanem közelébb »egyről« »hallottam« valamit!« —

Igazi »ev. ref.« logika! — azazhogy bocsánatot kérek, — elvétettem a szót, — biz ez csak Csák Mátének »specziális« logikája! —

S ugyanezt már a mult időkből is — jól ismerjük! — —

*

De azért fogadni mernék, hogy ebből az »affférből« is, megint csak »reánk fogják,» hogy ime mi voltunk, vagyunk és leszünk azok, kik »megbontják a felekezeti békeséget?!« —

Tessék belepillantani »papirkosarunkba,« néhány református pap elleni »alapos« feljelentés fekszik ott »eltemetve.«

S a másik oldalról, a legelsö »alaptalan« »vádra,« mindjárt öreg ágyut szegeznek ellenünk.

S már most azt kérdezem: valljon ki a »türelmesebb?« — s melyik eljárás »tisztességesebb?!« — —

*

Különben a fenn tisztelt laptárs — »legujabban« — megint egy más »különleges sportot« kezdett meg: jelesül — »bogarászik!« —

S a legutóbbi két napon ugyancsak serényen »haladt« — bizonyos bogarak — »nyomán!!« — — —

**

Megszoritották az igazságügyminisztert. — Még nem volt teljesen »elkészülve,« de a legutolsó »terminus« is eljött. S keményen »megexaminálták.«

Föl is mondotta azután a »leczkéjét,« ugy a miként megtanulta a »kollegiumban», a — minisztertanácsban.

S kisült, hogy a »végrehajtandó« törvény 148-ik paragrafusát — tökéletesen — »elfelejtette!« — —

**

Laptársunk a »Szabadság« kétségkivül fáradságos »kutatások« után, s bizonyosan nagy fejtöréssel rájött arra: hogy az ország herczegprimása »jó katholikus!« —

Lám a primás már csak épen »erre az egy kijelentésre várakozott,« hogy teljesen meg lehessen «elégedve!« — —

S ha a kedves kolléga a primásnak »pax« jelszavát dicsöiti, hát miért nem követi azt?

S miért nem kardoskodik a béke »akadályai« »ellen?!« — — —

**

Régi, jó, igaz közmondás: mondj igazat, betörik a fejed! A legutóbbi »Kisfaludy-gyülésen« Gyulai Pál ugyancsak igazat mondott, midőn a mai sajtónak szemére hányta, hogy »felületes.«

Igen jellemző, hogy legelsőnek a »Nagyvárad« állt ki, s betörte a fejét — nem ugyan Gyulaynak, hanem a »t. cz. közönségnek«.

A legvakmerőbb módon reá keni erre, hogy »megkivánja« a »felületest.«

S legfurcsább az, hogy hozzá teszi: ha »elég« előfizetője volna, mindjárt nem lenne olyan »alaptalan!« — —

*

De ugyan akkor, midőn a legsulyosabb kritika következtében, bünbánóan elmondja a »mea culpát«, még akkor sem kivánja a közönséget »kivételesen« hozzászoktatni a »jobbhoz.« —

A továbbiakban Apponyit »aposztrofálja«, s a végén oda lyukad ki: »ejh, mire való az »ideál?«

S hát nem-e többet ér a »gyakorlati felfogás?« — mely »jobban« — fizet!! — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Cerberus.

NAPTAR.

— Február 17. —

Vasárnap, Róm. kath. F. Hatvanad vasárnap. Prot. Donát. Görög kel. febr. 5. Hushagyó vasárnap. Izrael Schebat 23.

Nap kél 6 óra 47 p., nyug. 5 óra 11 percz. Hold kelte 2 óra 13 p. nyug. 10 órakor.

Február 17. Református bál a Fekete Sasban.
„ **17.** Rabsegélyző-egylet közgyülése.
„ **20.** A »László malom« rendkivüli közgyülése.
„ **20.** Pinczér bál a Zöldfában.
„ **23.** Posta és távirda altisztek tánczvigalma a Zöldfában.
„ **23.** Helyőrségi őrmesterek tánczestélye a Sasban
„ **24.** Ügyvédi kamarai közgyülés.
„ **24.** A b.-ujfalui önkéntes tűzoltó-egylet bálja.
„ **24.** Könyvnyomdászok egyrésze társasestélye.
„ **24.** A nyomdászok önk. osztályának tánczvigalma a Zöldfában.
„ **24.** Tüzoltó bál a Sasban.
„ **25.** Rendkivüli megyei közgyülés.
„ **26.** A biharmegyei takarékpénztár rendkivüli közgyülése.
„ **26.** Zenekedvelők zeneestélye a Fekete Sasban.
Márcz. **13.** A »Szabadság« sajtópöre.
„ **16.** Zenekedvelők philharmoniai hangversenye a Sasban.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:
Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonnenwirth-féle bazárban **Fő-utcza,**
Sonnenfeld Adolf papirkereskedésében **Fő-utcza,**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kuttasi D. papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Pauker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-János-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Kis-Fürdő-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

* **Az éhezők érdekében.** A Nogáll-intézetben napról-napra többen jelentkeznek a leves-osztásra. Annyian jönnek már, hogy nem győzik a szegény irgalmas nénék az osztogatást, pénztáruk pedig a költséget. Tegnap is 73-an voltak ott; köztük akárhány tisztességes ruházatu. Sokan kétszer is kérnek, adnának is szivesen a jó nénék, de nem jut. Felkérjük a jószivü emberbarátokat, könyörüljenek az éhezőkön.

* **A kalocsai érsek nemeslelküsége.** Császka György kalocsai érsek Csekonics Endre grófhoz, a magyar vörös-kereszt egylet elnökéhez levelet intézett, melyben arra kötelezi magát, hogy háboru esetén saját költségén üdülő házat rendez be Kalocsán a lábbadozó sebesültek számára, hol azoknak ápolását és eltartását dijmentesen fogják eszközölni. Az egyesület igazgatósága az érsekhez nemeslelkü adományáért köszönő iratot intézett és azt a hadi rendbe felvette.

* **Mater Angela.** A helybeli Orsolya-szüzek zárdájának gyásza van. Mater Mária Angela (családi néven Rethammer) Isten dicsőségének és a nőnevelés nagyfontosságu ügyének szentelt életét tegnap d. u. 4 órakor befejezte, visszaadta lelkét Teremtőjének. Lemondott e világ örömeiről, tisztább öröm után vágyott nemes lelke s ezt a zárda magányában és az iskola teremben, az ártatlan gyermekek körében kereste és találta fel. Szülői korán elhunyván, egy jótékony főrangu hölgy vette pártfogása alá, kinek gondviselő kezei közül a zárda csöndes magányába vonult, hol közel 50 éven át szolgálta azt, aki igy szól hozzánk: »Aki utánam akar jönni, az tagadja meg önmagát. Vegye fel keresztjét és kövessen engem.« A megboldogult életrajzi adatait ezekben adjuk: Született Pozsonyban 1821. deczember 12-én a zárdába lépvén 1845. deczember 27-én tette le ünnepélyes fogadalmát; mint zárdaszüz a felsőbb osztályokban a német nyelv tanitásával foglalkozott.

Gyászjelentése a következő:

Jézus, Mária József! Az üdvösségnek 1895. esztendejében, február 16-án délután 4 órakor, sz. Annáról nevezett nagyváradi sz. Orsolya zárdánkban elhunyt az Urban, a halotti szentségek ájtatos felvétele után Krisztus feltámadásáról nevezett kedves chor-testvérünk: Mária Angela, szül. Rethammer Jozefa életének 74-ik, szerzetesi sz. fogadalmának 50-ik esztendejében; hült tetemei február 18-án, délután 3 órakor fognak örök nyugalomra helyeztetni. Az Istenben elhunytnak lelkét a zárda-szüzeknek és keresztény hiveknek buzgó imáiba ajánljuk. Requiescat in Pace!

* **Merénylet egy tanár ellen.** Szomoru világot vet a középiskolai fiatalság jellemére és gondolkodásmódjára az a minden jobb érzésü embert fölháboritó merénylet, a melyet a napokban a rimaszombati egyesült főgimnáziumnak egy tanulója követett el a régi jóhirü iskola egyik köztiszteletben álló tanára, Polnis János ellen. Mikor a gimnázium IV. osztályában Polnis tanár a német nyelvet adta elő, előadásközben Henyei rimaszombati ügyvéd fia rakonczátlankodott. A tanár kiutasitotta a vásott fiut, a ki arról nevezetes, hogy csaknem valamennyi osztályt megismétel s igy 17 éves korában még csak a negyedik osztályt végzi. Henyei erre féketlen dühében leirhatatlan szavakkal feleselt vissza tanárának. A tanárok még aznap megtartották a szokásos tanácskozást, a melyen egyhangulag azt határozták, hogy a vásott tanulót az iskola kebeléből kizárják, s ezt azonnal tudtára is adták neki. Henyei boszszut forralt és másnap felhasználta az alkalmat és észrevétlen belopódzott az osztályba és öklével villámgyorsan két hatalmas ütést mért a tanár homlokára e szavakkal: »Ezzel még tartoztam a tanár urnak!« Polnis tanárt a nagy erővel adott csapások megszéditették és fülén, száján megindult a vér. A merénylet olyan gyorsan történt, hogy a többi tanulók segitségére sem mehettek tanáruknak, ki oly sulyos sérülést kapott, hogy most ágyban fekvő beteg s a kezelő orvosai vizsgálata szerint a hallását aligha mindenkorra el nem veszitette. A gimnáziumi tanári kar most felterjesztést intéz a vallás és közoktatásügyi miniszterhez, hogy Henyei az összes magyarországi tanintézetekből kizárassék.

* **Meghivás.** A nagyváradi községi iskolaszék tagjait a f. évi február hó 18-án (hétfőn) d. u. 4 órakor a városház tanácstermében tartandó iskolaszéki ülésre tisztelettel meghivom. Nagyvárad, 1895. február 14-én. Sipos Arpád iskolaszéki elnök.

* **Jókai Mór és az amerikai magyarok.** Jókai Mórhoz a napokban érkezett meg a new-yorki első magyar önképző egyesület diszoklevele. A müvészi kivitelü allegorikus tollrajz közzé van foglalva a következő tartalom: »Diszoklevél. A new-yorki első magyar önképző-egyesület a század egyik legnagyobb szellemi óriása és kedves magyar hazánk legkitünőbb lángelméje iránti tisztelettel teljes hódolatát kifejezendő, bátorkodott itt; messze ugyan hőn szeretett szülőföldünktől, de ápolva kedves anyanyelvünket és irodalmunkat, Jókai Mór urat egyhangulag disztagjává választani, ama örömteljes reményben, hogy őt a gondviselés sokáig, igen sokáig, hazánk és nemzetünk boldogságára, teljes szellemi és testi épségben éltetni fogja! Kelt New-Yorkban, 1893. évi szeptember hóban. Czukor Mór diszelnök, Mehrer Ádám elnök, Fried Armin titkár.« — A rajzoló müvész Korvay Károly. Hitelesiti az okmányt az egyesület pecsétje, melyről két oldalt a magyar trikolor s az északamerikai szabad államok zászlószalagja leng alá. Jókai intézkedett, hogy összes munkái megküldessenek tiszteletpéldányul a tengerentuli magyar önképző társaságnak.

* **Ujitás.** A kereskedelemügyi m. kir. minisz elrendelte, miszerint a kövezetvámokról szóló számadások a jövőben ne hozzá, hanem a belügyminiszterhez terjesztessenek fel.

* **A hó.** Békésen — mint tudósitónk irja — négy nap óta szüntelenül havazik. A hó már sok helyen oly magas, hogy felnőtt embert ellepni képes. Az ónsuly alatt, melylyel a tetőkre nehezedik, a szegényebb nép házikói kezdenek összedőlni. — Vonatok a hóban. A hóvihar okozta forgalmi akadályokat az államvasutak még nem tudták egészen elháritani. A vonalak egy részén már megindult a közlekedés, más vonalokon azon-

ban viszont kénytelenek voltak a forgalmat beszüntetni. — A déli vasut budapest—kanizsai vonala mentén dühöngött erős hóvihar miatt a Budapestről inditott 215. számu személyvonat Szabad-Battyán és Polgárdi állomások között az előtte menő hóekével együtt a hóban elakadt, s mert a 217. számu vonat is csak Dinnyésig jutott, tegnap éjjel a személyvonatok forgalmát az egész vonalon meg kellett szüntetni. — Ér-Mihályfalváról is irják, hogy erős hóvihar dühöng. A közlekedés megakadt. — Szászsebesről irják, hogy a tegnap óta tartó hóvihar következtében a közlekedést megszüntették. A magyar királyi államvasutak igazgatóságától vett értesités szerint a szombathely—rumi és a cameral—moravice—fiumei vonalokon, valamint az ukk—tapolczai, nyiregyháza—kisvárdai, dévénytó—stomfai és a dévénytó—marcheggi vonalokon a fennállott hóakadályokat elháritották s a forgalmat ujból megindították, ellenben a tótmegyer—nagybieliczi és a nagysurány—aranyos-maróthi vonalokon a forgalmat a hófuvások miatt megszüntették. — Znaimból nagy szerencsétlenség hirét hozza a táviró. A tartós hózivatar következtében a környéken teljesen megszünt a közlekedés. Egy vonat a nyilt pályán a hóban megakadt és midőn ki akarták szabaditani, a vonatvezetőt és a gépészt halva találták.

* **Mennyi a természetben leszolgálandó utadó a városnál?** A városi adóhivatal kimutatta, hogy Olasziban 398, Ujvároson 188, Váralján 168, Velenczén 321, Külvároson 243, s Csillagvároson 122 ember tartozik 3 kézi napszámot leszolgálni; ha azonban az illető összeirottak kellő időben bejelentik, 1 frt 50 krral a leszolgálást megválthatják.

* **Az öngyilkos kamarai titkár temetése.** Tegnap délután 3 órakor ment végbe Réthy Dezső kamarai titkár temetése Mertz Antal városi rendőrbiztos lakásáról. Id. Rimler Károly lutheránus lelkész megható imája után a diszes koszorukkal boritott koporsót a temetkezési intézet disz testőrei a négy szürke ló által vont halottas kocsira helyezték és a gyászmenet megindult a bónaikuti temető felé, ahova az élettel meghasonlott jeles hivatalnokot és közgazdasági irót örök nyugalomra helyezték. A temetésen a marosvásárhelyi kamara küldöttsége; (névszerint: Tauszig B. Hugó elnök, Petelei Márton, Gáspár Gyula kamarai tagok); a család részéről Réthy Károly ügyvéd (Makó), Réthy János mérnök (Budapest), Réthy Sándor kereskedő (Szarvas), Réthy Béla gyógyszerész, Vidovszky Károly birtokos (B.-Csaba); a helybeliek közül ifj. Rimler Károly rendőrkapitány, Bertsey György kamarai alelnök, dr. Sarkadi Lajos kamarai titkár, Szücs Géza, N. Justh Sándor, N. Justh Károly, Oláry J., Mertz Antal, Fuszek Lajos, Mertz János, Mertz Nándor és még számosan vettek részt. A kiadott gyászjelentés ez volt:

Alulirottak ugy a maguk, valamint a nagyszámu rokonság nevében fájdalommal telt és mélyen lesujtott szivvel tudatják Réthy Dezsőnek, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara titkárának folyó hó 15-én délelőtt 9 órakor életének 31-ik évében váratlanul történt elhunytát. A megboldogult drága halott hült tetemei folyó hó 16-án délután 3 órakor fognak rokona, Mertz Antal lakásáról ágostai ev. szertartás szerint a bónai-kuti temetőbe örök nyugalomra helyeztetni. Nagyváradon, 1895. február hó 15-én. Áldás és béke poraira! Réthy Vilmos, atyja. Özv. Krebs Ferenczné, szül. Réthy Vilma. Réthy Károly, Réthy János, Réthy Sándor, Réthy Béla, Réthy Ilka, testvérei. Réthy Károlyné, sz. Berényi Paulina, Réthy Jánosné, sz. Géber Mariska. Réthy Sándorné, sz. Simmon Irén. Réthy Béláné, sz Vidovszky Erzsike, sógornői.

A gyönyörü kivitelü koszoruk feliratai következők voltak.

Forrón szeretett Dezsőjüknek — Károly és Paulin. — Felejthetlen szeretett Dezsőjüknek — Béla és Erzsi. — Felejthetlen Dezsőnknek — János és Mariska. — Szerető nővérei — Vilma és Ilka. — Fetejthetlen kitünő titkárának — a marosvásárhelyi keresk. és iparkamara. — A kitünő titkárnak — a nagyváradi kereskedelmi és iparkamara. — Szeretettel — Névtelen. — Feledhetlen barátjuknak — szerető kartársai Magyarország kereskedelmi és iparkamarai titkárai.

A temetést Weiszlovits Adolf és fia, első nagyváradi disz temetkezési intézete rendezte. A bánatos rokonok és a marosvásárhelyi kamara küldöttsége még tegnap elutaztak Nagyváradról, melyhez őket örök időkre egy tragédia leverő emlékezete füzi.

* **A liberális nem sérthet.** Az alsóausztriai tartomány-gyülésben ismét heves jelenet játszódott le; antiszemiták és liberálisok szokás szerint hajba kaptak. A budget tárgyalása folyamán ugyanis Schneider antiszemita képviselő fölemlitette Gerényi Feodor tartományi hivatalnokat, a ki mint Landmarker Margit (Nordmann Richard) megbizottja benyujtotta volt a Bukott angyalok cz. drámát. Ez a Gerényi—Schneider szerint protekcziós gyermek és néhány év előtt soron kivül előléptették. Most aztán különböző czimen 500 frtos remunerácziót juttattak neki. Schneider aztán elmondja, hogy prágai utazása alkalmából az Udel-négyest hallgatta. Ebben a komédiás társaságban találta Hoerbeder tartományi hivatalnokot, a ki akkoriban betegség czimén szabadságon volt és a fizetését huzta. Ily állapot nem kelthet bizalmat. A heves vita folyamán személyeskedés, személyeskedést ért annyira, hogy Gregorig kénytelen volt panaszt emelni Weitlof ellen, ki őt megsértette. — Ekkor közbe kiáltott Schneider: Nem tud sérteni; hiszen liberális!

* **Esküvő.** Tegnap délelőtt 10 órakor vezette oltárhoz a Szent-László-templomban Buberl Ferencz gyulai főmolnár Schopper György gépész kedves leányát: Adélt.

* **Veszett farkas pusztitása.** Egy veszett farkas Boszniának nyolcz helyiségében tizenhárom embert és körülbelül harmincz házi állatot mart meg. A veszett fenevad Novoseveci faluban tünt fel kora reggel s egy parasztház udvarán teljesen szétmarczangolta a gazda 13 éves fiát. A falubeliek rögtön üldözőbe vették a hatalmas állatot, a melyet azonban csak másnap alkonyatkor tudtak távol vidéken leütni. Utjában a farkas iszonyu vérengzésével az egész környéket megrémitette. A bosnyák parasztok rendes szokásuk szerint égő husángokkal támadtak a farkasra s nem sejtve, hogy az állat veszett, birokra keltek vele. E közben sebesültek meg tizenhárman, a kik közül három meghalt, tizet pedig a boszniai kormányzóság e napokban küldött fel a Hőgyes-féle budapesti Pasteur-intézetbe. A veszett farkas marásai legtöbb esetben, a gondos kezelés daczára is, halálosak, mert a fenevad mélyen harap és több sebet ejt az áldozatán. A szánalomra méltó társaság legintelligensebb tagja Becirovic muktár, vagyi falusi biró.

* **A biharmegyei kör estélye.** A biharmegyei kör fényes estét rendez márczius 5-én a terézvárosi kaszinó helyiségeiben. A védnökséget Tisza Kálmán, Beöthy Algernon, Szunyogh Szaboles, Kiss Albert, Illyés Bálint, Rezey Szilviusz, Véghső Gellért, Noszlopy Gyuln, Lukács Gyula, Rigó Lajos, Markovics Kálmán és Telegdy Gyula. biharmegyei országos képviselők fogadták el.

* **Rosszak a szivarok.** Csaknem egy féléve óta általános a panasz Nagyváradon a rossz, élvezhetetlen szivarok miatt. Különösen a virginia, portorikó, britanika szivarokat alig lehet már élvezni. Nem ártana, ha az állam a szivarok gyártására is egy kissé nagyobb gondot forditana. Tegnap egyik dohányzó barátunkkal megtörtént, hogy egy britanika szivarban egy darab csepü-kanóczot talált.

* **A szászok szive.** Négy oláh asszony ment haza vásárfiával a gyulafehérvári vásárról: Campeanu Anna, Gotiv Salomia, Rodcami Mária és Vintianu Anna. A négy asszonyt Strázsa község határában utólérte a hóvihar. Az asszonyok egy ideig küzködtek az elemekkel, később lankadtan rogytak a hóba, mely lábnyi magasságban boritotta el őket. Ekkor haladt arra szekeresen két száz: Luister János és Hauptkorn János. A négy asszony egy ideig rimánkodott nekik, hogy vegyék fel szekerükre, aztán már csak arra kérték, küldjenek legalább segitséget a faluból. A két szász egyik kérésöket se teljesitette. Másnap reggel halva találták a négy oláh asszonyt. Kilencz árva siratja anyját.

* **Önfeláldozó testvérke.** Koppenhága elővárosában borzalmas szerencsétlenség történt. Egy munkáspár elment a gyárba és otthon magára hagyta két kis gyermekét. A nagyobbik leánykának a mama lelkére kötötte, hogy vigyázzon kis testvérjére, aki még bölcsőben feküdt. Amde az oktalan anya a bölcsőt a forró kályha mellé helyezte el és a bölcső meggyulladt. A kis leány megakarta menteni a kis testvérkét, de ő maga égett össze. A szomszédok észrevették a tüzet, de mire behatoltak a szobába, már a nagyobbik leányka holtá égett. Ellenben a piczike gyermeknek a már égő bölcsőben semmi baja sem történt.

* **Még egy felirat.** A város törvényhatósága elhatározta, hogy a hidvám-szabályzat ellen felir. Ugyanis a kereskedelemügyi miniszternek egy ujabb rendeletét — melyben a vasuti alkalmazottakat az 1893. évi IV. t. cz. 15. §-a alapján községi és utadó menteseknek nyilvánitja — mint értesülünk — felirat tárgyává fogja tenni a városi hatóság, mert ugyanezen törvény 21-ik §-a világosan kimondja a c) pontjában, hogy az államvasutak alkalmazottjai az emlitett törvény alá nem tartoznak s külön intézkedés ala esnek; intézkedett is a miniszter — de a törvény ellenére, a miből a városi pénztárra érzékeny kár háramlik.

* **Hivatalos stilus.** Egy rendőr annyira belegyakorolta magát a hivatalos stilusba, hogy mikor a Széchenyi-téren egy csavargót fogott a lóczán, a kapitánynak igy jelentette: — Kapitány ur, alázatosan jelentem, ezt az embert a sétatéren egy padon hanyatfekve csavargásban találtam.

* **A monakói herczeg halfogó találmánya.** Mint egy német halászati szakközlöny irja, a monakói herczegnek érdekes találmánya van arra, hogy miképen biztositsa halászatának a sikerét a tengeren. Van a herczegnek egy saját maga által kieszelt hálószerkezete, amelyet háromszáz méternyire lehet lebocsátani a tenger vizébe; ennek a hálónak a közepén egy villamos izzólámpa van, melyet nagy viznyomás ellen légpárnák védenek. A lámpa fénye, mint az köztudomásu, nemcsak a szárazföldi állatokat, hanem a halakat is összecsőditi a fény forrásának a közelébe. Mikor tehát a herczeg lámpája kigyul, egyszerre elözönlik a halak a hálót, ugy, hogy bármely pillanatban huzzák is fel a matrózok, mindig tele van, még pedig a legritkább fajtáju halakkal: Olyan halakat is fogott már ezzel a készülékkel a herczeg, amelyek eddigelé teljesen ösmeretlenek voltak.

* **Tegnapi közgyülési tudositásunkban** egy közbeszólásról emlekeztünk meg és tévesen Kunyhósy János törvényhatósági bizottsági tagnak tulajdonitottuk, holott az Szokoly Tamás ajkáról hangzott el. A tévédést előbbi kérelme folytán szivesen konstatáljuk.

* **Az ezer forintos távirat.** Kolozsvárról irják: Pár nappal ezelőtt egyik bécsi marhakereskedő azt a táviratot kapta Kolozsvárról, egyik jól ismert ügynöke aláirásával, hogy nyomban küldjön ezer forintot. A kereskedő távirati uton küldött is pénzt, melyet egy embernek — ki magát kellőképpen igazolta — ki is fizettek. Néhány nap mulva a kereskedő rájött, hogy becsapták, mert az ügynök akkor más városban volt s igy nem kérhetett pénzt Kolozsvárról. A megcsalt kereskedő leutazott Kolozsvárra, s ott nyomozni kezdett. Egy ügyvéd tanácsára elutazott azzal a korcsmárossal, kinél a csaló szállva volt, Máramarosszigetre, hol az az ügynök lakik, kinek nevében a csalás történt. Ott a korcsmáros az utczán ráismert a csalóra, kit azonnal letartóztattak. A csalót Davidovicsnak hivják, kinek tisztességes családja a pénzt rögtön kifizette, s igy a csalót szabadon bocsátották.

* **Talált tárgy.** A városi közgyülés után egy arany csüngő találtatott a melyet valamelyik városatya valószinüleg az óraláncáról vesztett el; az illető érdekelt az elvesztett tárgyat Papp György hivatalszolgánál átveheti.

**

Mertz Nándor jóhirü kereskedőczégnek lapunk mai számában közölt borhirdetésére e helyen is felhivjuk t. olvasóink figyelmét.

—

Sorsolás.

A Jósziv sorsjegyek huszadik kisorsolása tegnapelőtt délután ment végbe az egyesület helyiségében Budapesten; jelen voltak: Ráth Károly főpolgármester, lovag Falk Zsigmond igazgatósági tagok és dr. Heiduska Emil titkár. A sorshuzás eredménye a következő: A 10,000 forintos főnyeremény a **6217** sorozat **94** nyerőszámra esett. 1000—1000 frtot nyertek: **4755** sor. **9** ny. sz. és **7356** sor. **39** ny. sz. 500—500 frtot: 1299 sor 3 ny. sz. és 2461 sor. 66 ny. sz. Öt darab 100 frtos: 1743 sor. 79 ny. sz., 1797 sor 76 ny. sz.; 3494 sor. 24 ny. sz.; 4783 sor. 98 ny. sz. és 5232 sor. 25 ny. sz. Husz darab 25 forintos: 442—60, 701—100, 809—39, 1323—83, 1375—96, 1552—36, 1751—57, 2077—61, 2127—44, 2513—30, 2822—78, 2833—96, 3623—26, 3711—28, 3844—97. 4961—100, 5050—28, 5214—26, 5433—51, 6530—2. Tiz-tiz forintos: 152—1, 153—7, 1627—31, 1901—86, 2022—35, 4176—82. 4229—3, 4927—75, 5459—90 és 7393—28. Ezenkivül 800 darab sorsjegyet huztak ki, amelyek egyenkint 2 frtot nyertek.

A közönség köréből.

—

Jótékonyság.

Sz. L. és N. Zs. iparos polgárok között félreértés folytán a jó viszony ugy meglazult, hogy az birói uton lett volna kiegyenlitendő. Ez azonban elkerültetett, ennek folytán az elaggott és munkaképtelen iparosok alaptőkéje javára 10 frt adományoztatott. — Bay Lajos ur ugyan e czélra szintén 10 frtot volt szives adományozni, mely összeget rendeltetési helyére juttattuk és az adományozó uraknak bőkezüségükért az ipartestület nevében hálás köszönetünket nyilvánitjuk.

Nagyváradon, 1895. évi február hó 15-én.

Medveczky Dezső, jót. biz. jegyző. *Bertsey György,* jót. biz. elnök.

Vonatok érkezési s indulási ideje.

Érkezik:	Indul:
Budapestről **2·12, 7·08, 1·50,** 7·15 — 3·46.	Budapest felé **2·25,** 8.43, **11·04,** 12·23, 2·26.
Kolozsvárról **2·18, 10·44,** 11.41, 8·00, 8·38.	Kolozsvár elé **2·19, 7·15, 2·24,** 4·00, 12·05.
Szegedről 8·30, 9·32, 5·30.	Szeged felé 4·25, **7·33,** 10·15.
Aradról 9·32.	Arad felé 4·25.
Vaskóh-Belényesről 11·28, **9·07.**	Vaskóh-Belényes felé **5·10,** 2·10.
Gyoma-Kótról 10·10, **8·02.**	Gyoma-Kót felé 7·00, 2·05,
Érmihályfalváról 8·15, **9·22**	Érmihályfalva felé 6·45, 4·40.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

EGYLETEK.

—

Nyilvános számadás.

A várad-velencze- és váraljai népkör könyvtára és egyéb szükségletei fedezésére a bálok alkalmával adakozni s felülfizetni kegyesek voltak:

Dr. Schlauch Lőrincz biboros püspök ő eminenciája 20 frt, Isten nevében 10 frt, Des Echerolles-Kruspér Károly és Sándor 10 frt 50 kr., Szmetka György, Czeglédi Sándor 10—10 frt, Moskovits Adolf és fiai 8 frt, Ullman Izidor 5 frt, Stetner István 5 frt, Berger Dániel 5 frt, egy valaki 5 frt, Tichhi Gyula 4 frt, dr. Róz József 4 frt, dr. Friedländer Sámuel 4 frt, B. M. T.-pénztár 4 frt, Róz Ignátz 4 frt, Knapp Ferencz 4 frt, Pap János m. főjegyző 4 frt, Nagyságos és főtisztelendő Vinterhalter kanonok 4 frt, méltóságos Beőthy László főispán 3 frt, Szunyogh Péter alispán 3 frt, Moskovits Mór 3 frt, Veisz Mór 3 frt, Frankl Lázár 3 frt, Diósy Lajos 3 frt, Lederer és Kálmán 4 frt, dr. Dőri Ferencz 3 frt, Mezey Mihály 3 frt Lászlómalom igazgató 3 frt, Schönfeld Lajos 3 frt, főtisztelendő Dencs János 3 frt, nagyságos és főtisztelendő Szakszó Rezső 3 frt, nagyságos és főtisztelendő Zeley János 2 frt, nagyságos és főtisztelendő Andrásy János 2 frt, főtisztelendő Gábriel Lajos 2 frt, Sal Ferencz, Sipos Orbán, dr. Konrád Márk, Rimanóczi Kálmán, Valter Antal, Stern Lajos, Hering Sándor, Sterntál Sándor, Ternyei Antal, Reizman Mór, Rácz Jakab, dr. Deésy Géza, dr. Pap Koriolán, Fuksz Mór, Molnár Lajos, Huzella Gyula, Róth József, Nyiri György, Feldmann Izidor, Zettel Gyula, Löblé Henrik, Heller Endre, Miskolczy Barna, főtisztelendő Sweiger Rezső, nagyságos és főtiszt. Petrovics Ferencz kanonok, nagyságos főtiszt. Szmetka László 2—2 forintot, nagyságos és főtisztelendő Palotay László 1 frt 50 kr., nagys. Zajnay János kanonok 1 frt 50 kr., dr. Korda Kálmán, dr. Grósz Albert, Ember Emánuel, Markovits Pál, Mihelfi Adolf, Berkovits Zsigmond, Kugler Albert, N. N., dr. Mihelfi Lajos, Frankó József, Sonnenfeld Gyula, Kuncz és Társa, ifj. Khon Sámuel, Andrényi Lajos, Bercsey György, Veiszlovits és fia, Rádl Ödön, Száhlender Károly, Örley Kálmán, Kádár és Kiss, Emilia malom, Rácz Mihály, Bordé Ferencz, Dr. Sonnenfeld Zsigmond, Erődi N., Pap János v. t., Frankó Endre, N. N., Szigethy László, Dr. Kecskeméti Lipót, főtisztelendő Nemeskey Andor, Kiss Elek sz. b., Dr. Berkovits Ferencz, Méltóságos Ritoók Zsigmond kir. t. elnök, dr. Várady Zsigmond, dr. Dobosfi Alajos, Steiner Ármin, Svartz Ferencz, Reteg István, Szálkai Endre, Kótzi András, Popper József, Farkas József, Halasi Alajos, N. N., Róth N., Klein N., Ullmann Béla 1—1 frt. Ifj. Osváth Józsefné 80 kr, Osváth József, Lőrincz Mártonné, Elő és társa. Csák Máté, Veisz Károly, Sulyok István, Bulyovszky Iózsef, Handsucher Géza, Bánfi Sámuel 50—50 kr. Reisz Gyula 40 kr, Rölikh Lajos 30 kr, N. N. 30 kr, Feldman Mór 30 kr. Rózenthál Márkus 30 kr, N. N. 20 kr., N. N. 20 kr, N. N. 20 kr, N. N. 20 kr, Stern Hermann 1 frt.

—

Felhivás az iparos polgárokhoz.

Az ipartestület kötelékéhez tartozó összes iparos polgárokat felkérem, hogy a szétküldött meghivókban megjelölt tárgysorozat letárgyalása végett az e hó 24-én délelőtt 10 órakor a tüzoltó laktanyán tartandó ipartestületi közgyülésen teljes számban annál is inkább megjelenni sziveskedjenek, mert a város törvényhatósági bizottsága az ipartestület előljárósága által kérelmezett iparos menház telkét nagylelküen adományozta; igy az épitkezési tervezet keresztülvitelét ezen közgyülés van hivatva jóváhagyó utasitasával megvalósitani.

Nagyvárad, 1895. febr. 16.

Bertsey György, ipartest. elnök.

—

Tüzoltó egyleti bál.

Fájdalomtelt kebellel és üres erszénynyel tudatjuk a nagyérdemü és élvezni szerető közönséggel, miszerint Ő Nagykópésága Bögő de Bőgösy Carneval herczeg, végelgyengülésben, a bölcsek, irástudók és kalendáriumcsinálók jövendőlésétől eltérőleg — ez évben kivételesen két nappal előbb, vagyis f. évi február 24-én, esteli 11 órakor az árnyékvilágba véglegesen elköltözik. Hogy temetése müködéséhez méltó legyen, felkértük a helybeli, minden önfeláldozásra kész önk. Tüzoltó-egyletet, drága halottunk földi maradványának a legpompásabb módon való eltakaritásának eszközlésére, amit ez jólelküleg meg is igért. Ezen ünnepség az előjelek után itélve a legdiszesebb s válogatottabb közönség jelenlétében oly fényes lesz, hogy olyan nem volt még, de nem is lesz soha!

A gyászmenet leirása:

1. Az »Entreplis-pumpoló-funébre« óriási gyászlobogója. — 2. Az »Aczélhangu Borvirág« nevet viselő dalárda gyászdalokat énekelve, többek közt a hires Elégiát: »Volt két karajczárom, elástam« stb. — 3. Az elhunyt érdemrendjelei egy apród által hurczolva; a drága halott földi maradványa diszes emelvényen; utána pánczélos lovag a hires Carneval csatalovon. 4. — Kotyiklet első zenekara gyászindulót előadva gyászos hangszerükön. — 5. Gyászkiséret: mely áll a farsang alatt pártában maradt aggszüzek, megbliczelt pinczérek, üres zsebü és fejü gigerlik és egy határ kifizetetlen számla és rongyos báliczipőkből. 6. Idegen országok uralkodói, követei kiséretek. — 7. Az állatország impozáns küldöttsége.

Az ünnepélyes gyász-diszmenetben e város és vidéke közönségének minden rendü és rangu tagja részt vehet. Az elhunyt érdemeit diszes szónoklatban fogja méltatni: nagyképesi Iszákovits Jeromos hires szónok.

Miután az önk. Tüzoltó-Egylet ezen nagyszerü (noch niedágevézénesz) ünnepséget költséget nem kimélve rendezi, kérjük a T. Cz. közönséget, kegyeskedjék keservünket becses látogatásával enyhiteni és csekély 200 fillér vagy egy rongyos flóres lefizetése mellette a Fekete Sasban egész napon nyitva lévő pénztárnál részvétüket nyilvánitani.

Mely gyász-disz ünnepség alkalmából számos látsgatásért esedez a hátramaradott nagyszámu rokonság nevében:

Kisbőgő de Klárinette.

FARSANG.

—

Jelmezes tiszti-estély.

Cseppet sem tuloztunk tegnap, mikor megjósoltuk, hogy a jelmezes tiszti estélynek kitünően kell sikerülnie, először mert az utolsó tiszti estély a farsangban, másodszor mert jelmezes, harmadszor mert a mi katonáink rendezik. Jóslataink pompásan beváltak, mert oly előkelő és disztingvált közönség rég nem gyült össze a vén Fekete Sas nagytermében, mint tegnap éjjel. A szó szoros értelmében ugy 9 óra felé már mozogni sem lehetett. A bálterem valóban festöi látványt nyujtott. Az izlésesnél izlésesebb jelmezek, a ragyogó uniformisok bohóbbnál bohóbban felöltözött Pierrot-ok folyton fel-alá hullámzó seregében szinte elveszett az egyszerü fekete frakk. A Sasba varázsolt ezeregyéj tündéri álma megvalósulva. A fekete frakkba öltözöttek csapata szinte félénken lapult meg, azt hivén, hogy talán utat téveztett, mikor ma a Sasba feljött. Hisz nem igy szokott a bálterem kinézni, más bálok alkalmával!

Az a sok sóhaj és remény mind megvalósult, mit e bálhoz füzött Nagyvárad sok szép leánya, kik hetek óta izgatottan várták az estét, s tegnap egész nap csak azért imádkoztak dobogó szivvel, hogy még csak máig meg ne halljon Albrecht főherczeg, kinek halála esetén a bál elmaradt volna.

Az előszoba olyan remekül volt feldiszitve, hogy az ember valósággal nem ismert rá. Apró kis khinai és japán lampionok a falon, nehéz perzsa szönyegek a földön, az egyik oldal falon egy eszményi japáni tájkép, melyet Franke Pál tőhadnagy festett; tuják, pálmák és déli növényekből csinos gruppok, nemzeti zászlók, közbe közbe egy-egy tükör. Bent a Sas nagytermét Kunz Gusztáv diszitette fel rendkivül izlésesen szőnyegekkel és drapériákkal.

Pont fél kilencz órakor bevonult a jelmezes csapat. Elől 6 kéményseprő, kik létrákon másztak le a karzatról a közönség zajos tetszés nyilvánitása mellett, azután jöttek a spanyol grandok és franczia pásztornők, mezei virágok és alpesi touristák, az évszakok és oláh bojárok, franczia nemesek és spanyol czigányleányok és még számtalan eredeti és bájos jelmezbe felöltözött nő és férfi. Mikor megszólalt a katona zene, mozogni sem lehetett, nem hogy még tánczolni. A fáradhatlan rendezőség igyekezett ugyan helyet szoritani a tánczolók számára, de hasztalanul.

A karzaton is szokatlan nagy közönség foglalt helyet. Egy szóval olyan publikum gyült össze a tegnap éjjeli bálon, mely kétségkivül az első helyet biztositja az idei farsangban a jelmezes tiszti estélynek s mely arany betükkel lesz megörökitve a báli krónikákban. Az első négyesre két colonba állottak fel, de igy is alig fértek, báli riporterünk igyekezett megszámlálni a párokat, 100-at össze is számolt, de tovább már nem győzte.

Hogy kik voltak jelen, megkiséreljük elmondani, de előre is bocsánatot kérünk, ha valakit, kihagytunk, mert a tegnapi este kivételes volt s majdnem lehetetlen az összes jelenvoltak neveit feljegyezni.

A katonai notabilitásokon kivül előkelő polgári és földbirtokos osztályunk is majdnem teljes számban jelen volt.

Asszonyok: Dr. Baróthy Ákosné, dr. Bodor Károlyné, Csanak Jánosné, Déry Jánosné, ifj. Janky Antalná, Órley Kálmánné, dr. Mayer Ágostonné, Kuncz Gusztávné, Palkovics Imréné, Steinbach Ervinné, Szunyogh Lorándné, Baróthy Lászlóné, Busch Dávidné, Fesztl Rajmondné, Mezey Vilma, Kiss Elekné, dr. Bozóky Alajosné, Sebő Árpádné, Meskó Boldizsárné, Bárczi Lászlóné, Csák Máténé, Böszörményi Gézáné, Wertheimstein Alfrédné, Sarkady Lajosné, Réz Mihályné, ifj. Kohn Sámuelné, Osterlam Árminné, Steiner Árminné, Schvartzné, Czeglédy S.-né, Schreiter kapitányné, Blaschke őrnagyné, Pollák kapitányné, Szokoll kptné, Mihelfy Lajosné, Janki Józsefné, Virányi alezredesné, Szücs Gézáné, Gyémánt J.-né, Baranyi Lászlóné, Mihelfy Pálné, Kutka Gézáné, Baranyi Andrásné, Pogány Menyhértné, Ferencsik Ödönné, Fülöp Gyuláné, dr. Nemes Imréné, Fekete Sándorné, Beczkay Lajosné, Göndöcs Lászlóné (M.-Cséke), Kappel Györgyné, Bach Nándorné, Szentléleki Kálmánné, Tichy Gyuláné, Bachó Istvánné, Pokorny altábornagyné, Fuchs tábornokné, Kelen Béláné, Lázár Mártonné, Prileszky Fülöp I.-né.

Leányok: Serly nővérek, Oláh Olga, Hügel Anna, Palkovics Malvin, Czeglédy Jolán, Mayer nővérek, Hanzlián Liszka, Schütz Irén, Hartmann Ida, Déry Erzsike, Kohn Gizella, Baróthy Erzsike, Böszörményi Matild, Kelen Ilona, Fesztl Jolán, Beczkay Gizella, Göndöcs Irén, Baróthy Ilona, Örley Paula, Örley Irma, Rimler nővérek, Szüts Irén, Sebő Anna, Petri Margit, Busch Erzsike, Serly nővérek, Bárczy Margit, Prileszky Kornél, Kelen I., Steinbach N., Reismann N., Urbán Ella, Marieneszku Délia, Prileszky Anna, Hartmann Margit, Wertheimstein Charlotte és Aranka, Göndöcs Ilona, Áron Paula, Szählender Etelka, Kepes Gizella, Gyémánt Fanchon, Giraud Vilma, Zilahy Olga, Schwarcz Paula, Fuchs Helén, Pokorny Marianne, Guttmann Margit, Középessy Etelka,

A kitünő mulatságnak a hajnali órák vetettek véget.

TÁVIRATOK.

Országgyülés.

(Folytatás.)

A tételt elfogadták.

Vásárhelyi László a dohányjövedék tételénél röviden figyelmébe ajánlott a miniszternek egyes anomáliákat, amire **Lukács** miniszter megnyugtató feleletet adott. A következő tételnél **Gullner** Gyula hangsulyozza, hogy a jobb kvalitásu dohányt jobban kell használni, a beváltásnál teljesen önkényszerüleg járnak el, mert a türvényhatóságok egyes megbizottai mit sem értenek a dohányhoz. (Gullner beszéde előtt megalkudott Szilágyi elnökkel, hogy csak öt perczig fog beszélni. Molnár Antal jegyző konstatálja, hogy a pestmegyi alispánjelölt 3 másodperczczel tulhaladta az 5 perczet.)

A tételt elfogadják.

Szilágyi Dezső elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti. (Nagy zaj a baloldalon. Hiszen már elmult fél 2.) A szünet után az **elnök** jelentette, hogy Hévvizy János visszavonta interpellációját.

A sójövedék tételénél **Bornemissza** Gedeon a sókérdésben határozati javaslatára Láng előadó és Lukács miniszter által kifejtettekre akar válaszolni. És válaszol bőven, bizonyitja azt, mennyire akut kérdés a szegény népnél a só megolcsósitása. Foglalkozik a marhasó árának leszállitásával, a só árának egyenlősitését ismételten figyelmébe ajánlja a miniszternek. Szemére veti különben, hogy az ő hat. javaslatának elvetésével azt bizonyitotta, hogy még az előbbi pénzügyminiszternél is kevesebbet törődik az ügygyel, mert ez legalább azt igérte meg, hogy a dolgot tanulmányozni fogja.

Farbaky István a sóbányászatra tett megjegyzéseket.

A tételt megszavazzák **Szilágyi** elnök jelenti, hogy Reiszig Ede lemondott zsombolyai mandátumáról. A vitát bezárja. Ha hétfőn befejezik a pénzügyi tárczát, péntekig nem lesz érdemleges ülés.

—

Albrecht főherczeg betegsége.

Budapest, febr. 16. (Saját tud. táv.) Arcóból érkezett távirati jelentések szerint Albrecht főherczeg az utolsó óráit éli. A tegnapi javulás csak látszólagos volt s ma a beteg állapota válságosra fordult. Senki sem reményli már, hogy a főherczeget meglehessen menteni s a környezet el van készülve már a katasztrófára. A beteg állapotáról ma a következő táviratok érkeztek :

Arcó, délután 3 óra. Ma reggel Albrecht kir. herczeg állapotában váratlan fordulat állott be. A kir. herczeg heves fájdalmakról panaszkodott, délelőtt is nagyon nyugtalanitó sziptomák mutatkoztak. Ugy látszik, a betegség gyorsabb lefolyást vesz. A tüdőgyuladáshoz ujólag mellhártyalob is járult. A betegség mai lefolyásától függ a kir. herczeg állapotának jobbra vagy rosszabbra fordulása.

Arcó, 3 óra 30 p. Az orvosok még csak abban biznak, hogy a beteg jobb tüdeje egészséges és az erőbeli állapota kielégitő, mindazonáltal a beteg komoly aggodalomra ad okot. A herczeg ma kevesebbet beszél, a lélegzetvétel fájdalmakat okoz neki.

Arcó, 6 óra 15 p. Albrecht főherczeget éppen most látták el a halotti szentségekkel.

A fuzió.

Budapest, febr. 16. (Saját tud. táv) A 67-es alapon álló pártok egyesitésére hivatalos formában ma történt meg az első lépés. Bánffy Dezső miniszterelnök ma fölhivta Apponyi Albert grófot és Szapáry Gyula grófot, hogy egy közös értekezleten vitassák meg a 67-es pártok esetleges egyesülésének a föltételeit és módozatait. Az értekezletet a jövő hét elején tartják meg s abban részt vesznek a 67-es alapon álló pártok kiküldöttei. Apponyiék nem igen biznak a tanácskozás eredményében, mig Szapáry Gyula és pártja biztosra veszi, hogy a fuzió sikerülni fog.

Költségvetési javaslat.

Budapest, febr. 16. Saját tud. táv.) A mint a pénzügyi költségvetés tárgyalását befejezik a képviselőházban, a pénzügyminiszter nyomban be fogja terjeszteni a költségvetési javaslatot, amelyet a pénzügyi bizottság nyomban letárgyal, ugy hogy az már esetleg a legközelebbi pénteken a ház elé kerülhet.

Inditvány a H.-M.-Vásárhely inségesei érdekében.

Budapest, febr. 16. (Saját tud. táv.) A képviselőház mai ülésén Endrey Gyula Hódmezővásárhely képviselője inditványt jelentett be a vásárhelyi inségesek ügyében. Az inditványban, melyet hétfőn fognak tárgyalni, hiteles forrás szerint azt proponálja Endrey, hogy a Ház tagjai egy napi dijukat ajánlják föl az inségeseknek.

Meggyilkolt korcsmárosné.

Budapest, febr. 16. (Saját tud. táv.) Nagybecskereken tegnap éjjel meggyilkolták Kirtyánszky Máca korcsmárosnét. A gyilkosok hurkot vetettek a nyakába s ugy fojtották meg. A tettesek még ismeretlenek.

Gyilkosság lakodalmon.

Budapest, febr. 16. (Saját tud. táv.) Csidófalva háromszékmegyei községben tegnap letartóztatták Vitályos Béla földbirtokost, mert az a gyanu merült föl ellene, hogy a házában nemrég tartott lakadalom alkalmával többek segitségével meggyilkolt egy fiatal embert, akinek tetemét az Olt vizéből fogták ki a halászok. A szenzációs ügyben ma többeket is elfogtak, mert a gyanuokok mindinkább megerősödnek Vitályos s társai ellen.

Inditvány a 48-asok szervezkedése ügyében.

Budapest, febr. 16. (Saját tud. táv.) A függetlenségi és 48-as párt e hó 23-én tartandó értekezlelén Kapottsffy Jenő inditványt tesz a pártszervezkezés ügyében.

REGENY-CSARNOK.

Kisértés.

La Rosée elbeszélése. (23.)

Forditotta: **Veress Zsigmond.**

(Folytatás.)

— Egy kis idő mulva hallottam, hogy Charlotte izgatott hangon beszél. Nem tudtam kivánesiságom fölött uralkodni, oda lapultam az ajtóhoz s hallgatóztam. S ekkor hallottam, hogy ő magát még mindig a Sándor jegyesének tartja, s hogy jogait nem adja föl, mert őt örülten szereti! Kettőjük közül az egyiknek vissza kell vonulnia, s valami párbajról beszélt, amit én nem értettem meg jól, de egy amerikairól volt szó. Fájdalom, hogy ekkor jött valaki a lépcsőn föl s leshelyemet elkellett hagynom. De nem gondoltam semmi roszra s a kisasszony módfeletti féltékenységén nevetve mentem az üzletbe, s később a sógorommal a szinházba. Nem is voltam meglepetve, midőn szolgálóm másnap reggel azt mondta, hogy nem tudja rendbe hozni a kisasszony szobáját, mert az ajtó be van zárva. Csak este, mikor még mindig zárva volt az ajtó, kezdtem aggódni. Kopogtattam, nevén szólitottam, de mind hasztalan.

— A kisasszony nincs benn — vélte a szolgáló, — a nap folyamán nem jött haza.

De hát mit tegyek! Csak nem volt ahoz jogom, hogy az ajtót föltöressem. Lefeküdtem a legnagyobb nyugtalanság és gond közepett. Másnap délben férjem benyomta az ajtót. A kisasszony nem volt ott, s vele minden értékesebb holmija eltünt. Ő ugyan, mint szokás, a házbért előre fizette s csak az az egy keltette föl a figyelmemet, hogy oly titokban távozott. Ezért mentem én a testvéréhez, hogy tanácsot kérjek, de nem találtam honn, s ekkor elbeszélte a szolgáló asszonya talányszerü eltüntét. Ekkor borzasztó gyanu ébredt föl bennem, a vetélytársak egyszerre tüntek el, miért, hová? Mindjárt a kisasszony vad fenye-

getődzéseire gondoltam. Nagy aggódás fogott el s ezért jöttem önhöz.

Seigfrid elhallgatott.

Beszélj tovább, tovább! — sürgeté Sándor.

— Többet nem tudok, — felelt testvére. — Megtettem mindent, amit egy ilyen esetben tenni lehet, de mostanig eredmény nélkül. Megfoghatlan előttém a dolog. De bizonyos, hogy a Charlotte keze van a játékban, mert ő bosszuvágyó s kegyetlen volt különösen akkor, mikor visszajöttetek, mint egy furia. Óvtalak téged tőle. Rosszhirü unokabátyja, ki két év előtt vizsgálat alatt volt s akkor Amerikába szökött, az utóbbi időben nagyon sokat érintkezett vele. Emlékeztetlek arra is, hogy Charlotteba őrülten szerelmes volt, féltékenykedett rád s gyülölt téged. Megvagyok győződve róla, hogy csak Charlotte miatt jött ő ismét Európába, mert azóta, hogy eltünt mostanig nem lehetett látni. S ez azt gyanittatja velem, ők ketten valami rosszat akarnak csinálni, a mi téged sulyosan érjen, mert te nődet nagyon szeretted.

— Végtelenül, általa a legboldogabb ember voltam a földön.

*

— Mit akarsz tenni? Hová akarsz menni! — kérdé a rákövetkező nap Siegfried testvérét, ki sáppadtan s izgatottan jött lakásáról.

— Spánger asszonyhoz akarok menni, s személyesen akarok vele a történtekről beszélni, talán mégis foggk valami kiindulási pontot találni.

S sietve ment tova.

— Ha nem volna annyira szerelmes a nejébe, — gondolta Siegfrid, — azt kellene hinnem, hogy még mindig érdekli egykori jegyese; láthatólag jobban erinti szivét a gyanu, mint talán Margitnak elvesztése.

Marechal hosszan, behatóan értekezett Spánger asszonynyal. Elbeszéltetett mindent, a még oly csekélységnek látszó dolgot is. Spanger asszony látta nejét a házba jönni, s a Charlotte kisasszony szobájába menni. Elbeszélte azt is, hogy mit beszélt együtt a két asszony, s hogy midőn valaki följött a lépcsőn távozott.

— Nem emlékszik, hogy ki volt az, aki a lépcsőn feljött? — kérdé Marechal.

— O igen, nagyon jól. Egy előkelő, szép és elengánsan öltözött ur, — válaszolt Spanger asszony — ki az utóbbi napokban minden nap meglátogatta a kisasszonyt. Unokabátyja Amerikából.

— És tovább? Mondjon el mindent, gondoljon csak utána!

— Ha egy milliót kapnék, ugy sem tudnék többet mondani. Bezártam az üzletet s elmentem sógoromhoz, kivel a szinházba mentünk.

— S azután? — kérdezte Marechal. — Nem tünt föl önnek valami egyéb? Az éjszaka folyamán nem hallott valami zajt?

(Folyt. köv.)

Közgazdaság.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. febr. 16-án.

Magyar aranyjáradék 4%	124.75
Magyar koronajáradék	99.30
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	127.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	103.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	125.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	98.—
Italmérési jog megváltási kötvény	101.25
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	98.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	162.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	154.50
Osztrák járadék papirban	102.—
Osztrák járadék ezüstben	102.—
Osztrák járadék aranyban	125.75
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztr. államsorsjegyek	159.50
Osztrák-magyar bankrészvény	1100.—
Magyar hitelbank részvény	503.—
Osztrák hitelintézet részvény	415.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	398.50
20 frankos arany (Napoleond'or)	983.—
Német birodalmi márka	60.55
London vista	124.15
Paris vista	49.15
20 márkás arany	12.11

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. február 15.

I. Készáru üzlet. Készbuza 2½—5 krral emelkedett és élénk vételkedv kifejlése mellett 30.000 q. hazai buza jött forgalomba.

II. Határidő üzlet. A tegnapi szilárd üzletmenet némi megállapodás történt és az árak utolsó jegyzéseiken maradtak. Az egész nap folydmában csak gyenge forgulom létesült, az árak alig 1—2 krral ingadoztak.

Előfordult kötések: buza tavaszra 6.53—6.56 frt, buza őszre 6.93—6.96 frt, rozs tavaszra 5.45—5.47 frt, tengeri máj.—jun. 6.23—6.25 frt, zab tavaszra 6.06—6.07 forint, káposzta-repcze augusztus—szeptemberre 10.60—10.70 forint.

Mai hivatalos jegyzések effektiv árukban.

Buza

		Minős. súly hektól.	100 kgr. ára frttól	100 kgr. ára frtig	Minős. súly hektól.	100 kgr. ára frttól	100 kgr. ára frtig
Faj							
Bánsági	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	6.50	6.55	79	6.55	6.60
»	uj	80	6.60	6.65	81	6.65	6.70
»	uj	82	6.70	6.75			
Tiszavidéki	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	6.55	6.60	79	6.60	6.65
»	uj	80	6.65	6.70	81	6.70	6.75
»	uj	82	6.75	6.80			
Pestvidéki	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	6.50	6.55	79	6.55	6.60
»	uj	80	6.60	6.65	81	6.65	6.70
»	uj	82	6.70	6.75			
Fejérmegyei	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	6.50	6.55	79	6.55	6.60
»	uj	80	6.60	6.65	81	6.65	6.70
»	uj	82	6.70	6.75			
Bácskai	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	6.60	6.65	79	6.65	6.70
»	uj	80	6.70	6.75	81	6.75	6.80
»	uj	82	6.80	6.85			
Román	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	—.—	—.—	79	—.—	—.—
Szerb	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	—.—	—.—	79	—.—	—.—
Bolgár	uj	74	—.—	—.—	75	—.—	—.—
»	uj	76	—.—	—.—	77	—.—	—.—
»	uj	78	—.—	—.—	79	—.—	—.—

Sertés-üzlet.

Kőbánya, február 15. Készlet: 101.793 drb. Urasági öreg kövér I. rendü: 44—45 kr.; közép: 44—45 kr.; süldő kövér: 47—47½ kr.; sovány: 46—47 kr; Román: —.—; Szerb kövér 45½—46½ kr; könnyü 44—45 kr. A hizott sertés üzlet irányzata: csendes.

HIRDETÉSEK.

BANK-IRODA.
PÉNZKÖLCSÖNÖK.

— Azon kis- és nagybirtokosok, háztulajdonosok, vagy egyéb fekvőségek birtokosai, kik 4%-os kölcsönt törlesztésre óhajtanak felvenni, forduljanak **Lövinger J. János** irodájához (Nagyvárad, Kapuczinus-utcza 68, Stépán-ház,); ugyanaz értesiti a t. közönséget, hogy a kölcsönök **300 forinttól kezdve bármely összegig vehetök fel. Minden a bank szakmába vágó tárgyak** nálam kaphatók. — (43) 0—1

Nyomdász-
tanonczokul

fölvétetnek valamely középiskolának egy-két osztályát végzett, 14 éven felüli fiuk.

Szent László-nyomda,
Apácza-utcza 3. szám.

Fröhlich József
MÉZ- ÉS VIASZÁRU-ÜZLETE
NAGYVÁRADON.

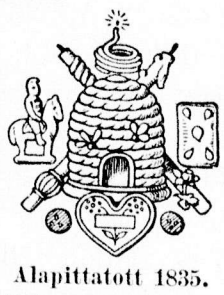

Ajánlom a Főt. kath. Plébános urak b. figyelmébe kitünő minőségben és az egyház rendeletei szerint **valódi tiszta méhviaszból** készitett templomi és egyéb viaszgyertyáimat.

Alapittatott 1835.

Elsőrendü valódi tiszta oltár-méhviaszgyertya 1 kgr. 3 frt.
Elsőrendü husvéti-méhviaszgyertya 1 kgr. 2 frt 60 kr.
Sárga oltár-méhviaszgyertya, a nagyheti egyházi szertartáshoz és gyászistentiszteletekhez 1 kgr. 2 frt 20 kr.
Másodrendü méhviaszgyertya 1 kgr. 2 frt.
Müviaszgyertya 1 kgr. 1 frt 60 kr.
Gyujtó viaszgyertya, nem csepegtet, 1 db 10 kr., 1 kgr. 2 frt.
Finom tömjén 1 kgr. 1 frt 20 kr.

Részletes árjegyzékkel kivánatra — bérmentve szolgálok. — Bármely fajta viaszgyertyámat, 5 klgramm mennyiségtől kezdve, bármely postaállomásra díjmentesen csomagolva, bérmentve szállitom.

Czégem számos előkelő kitüntetéssel és elismerő-levéllel rendelkezik.

Teljes tisztelettel
(44) 0—1 **FRÖHLICH JÓZSEF.**

Egy ügyes fiu tanulóul fölvétetik.

13282. szám.
1894. tkv.

Árverési hirdetmény.

A nagyváradi kir. törvényszék mint tkvi hatóság által a nagyszebeni földhitelintézet végrehajtatónak özv. **Römer Károlyné** szül. **Stielbreider Magdolna** végrehajtást szenvedő elleni 784 frt 80 kr. tőke és járulékai iránti végrehajtási ügyében végrehajtást szenvedő tulajdonául felvett, ezen tkvi hatóság területén fekvő és a nváradi 2696. sz. betétben foglalt A. I. 12. r. sz. a. belsőségre a kért végrehajtási árverés az 1881. LX. t. cz. 146. §-a értelmében ezennel elrendeltetik, és foganatosítására határidőül **1895-ik évi márczius hó 11-ik napjának délutáni 4 órája** ezen kir. törvényszék árverelő helyiségében kitüzetik.

Kikiáltási ár 9600 frt, azonban az árverésre kitüzött ingatlan szükség esetén ezen áron alól is el fog adatni.

Venni szándékozók bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-át, vagyis 960 frtot tartoznak készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban letenni, a végrehajtató azonban a bánatpénz letétele alul felmentetik.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első részlet az árverés napjától számított 15 nap alatt, a második részlet ugyanazon naptól számitott 2 hónap alatt, a harmadik részlet ugyanazon naptól számított 4 hónap alatt; minden egyes vételári részlet után az árverés napjától a fizetés napjáig 6% kamat fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a tkvi hatóságnál és a kapitányi hivatalnál megtekinthetők.

Nagyváradi kir. törvényszék, mint tkvi hatóság 1994. évi november hó 10-én.

(49) 1—1 **Olasz,** kir. trvszéki biró.

Biharmegyei Takarékpénztár Nagyváradon.

Hirdetmény.

A **Biharmegyei Takarékpénztárnak 1895. február 9-én** tartott rendes közgyülésén elhatároztatott, hogy a takarékpénztár részvénytőkéje 100,000 frtról

3000 db uj részvény

kibocsájtása által

400,000 frtra felemeltessék

és hogy ezen uj részvényekből **2000 drb** a **Pesti Magyar Kereskedelmi Banknak** átbocsájtatván, **1000 drb** a régi részvény birtokosainak nyujtott elővételi jog alapján átvételre felajánltassék.

Ezen határozat értelmében a régi részvény birtokosoknak a fentemlitett részvényekből **1000 darabot** a következő feltételek mellett átvételre felajánlunk:

1. Minden **régi** részvény alapján **egy uj** részvény vehető át, mely **1895. évi január 1-től már az üzleteredményben részesül.**

2. Az átvételi árfolyam **110 frtban** állapittatik meg, melyből 100 frt a részvénytőkére és 10 frt a tartalékalap javára fog iratni.

3. Az átvételi jog a **különbeni elenyészés terhe alatt folyó évi február 15-től kezdve folyó évi február hó 28-ik napjáig** bezárólag hétköznapokon intézetünk üzlethelyiségeiben gyakorolható.

A ki átvételi jogával élni kiván, tartozik a régi részvényeket lebélyegezés végett ugyanott benyujtani és egyidejüleg **az első részletfizetést** ugyanott készpénzben teljesiteni.

4. A benyujtott régi részvények lebélyegezésük és az első részletfizetésnek teljesitése után 8 nap mulva egy ideiglenes elismervény kiséretében visszaadatnak, mely utóbbira az első, valamint a további részletfizetések nyugtáztatnak.

5. A fizetések következőkép teljesitendők:

1-ső	részlet	o. é.	20 frt	1895. február	15-től február	28-ig
2-ik	„	„ „	20 „	1895. márcz.	15-től márcz.	30-ig
3-ik	„	„ „	20 „	1895. április	15-től április	30-ig
4-ik	„	„ „	20 „	1895. május	15-től május	31-ig
5-ik	„	„ „	30 „	1895. junius	15-től junius	30-ig

Szabadságában áll azonban az ideiglenes elismervények birtokosainak **több részletet vagy valamennyit egyszerre a kitüzött határidő előtt is lefizetni.**

A befizetések után a takarékpénztár **1895. január 1-től folyó 5% kamatot** fog beszedni.

Részletfizetések késedelmezése vagy elmulasztása az alapszabályok 4. §-ának alkalmazását vonja maga után.*)

6. Valamennyi részlet befizetése után, de nem 1895. évi julius 15-ike előtt, részvényenként **egy forint** lefizetése mellett az ideiglenes elismervények teljesen befizetett részvényekre átcseréltetnek.

Egyuttal közöljük, hogy az 1895. február 9-én tartott rendes közgyülés által elhatározott alapszabály módositások értelmében a takarékpénztárnak jelenleg forgalomban levő, névre szóló részvényei, bemutatóra szóló részvények ellenében **1895. julius 15-től** kezdve egy forint lefizetése ellenében kicseréltetnek.

Nagyvárad, 1895. február hó 10.

Az igazgatóság.

*) 4. §. Azon részvényes, ki valamely befizetést a kitüzött határidőn túl teljesitene, a késedelem idejére 6%-os késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban a befizetések a kitüzött határidő lejárta után 30 nap alatt sem történnek meg, az igazgatóság az illető ideiglenes részvényeket semmiseknek nyilvánitja, a késedelmes részvényesek pedig az addig teljesített befizetéseket elvesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes részvények helyett az igazgatóság uj részvények kibocsátását rendelheti el s ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések, hozzászámítva a név értékén felől elért többletét — a társaság tartalékalapját illetik. (46) 0—3

Tejeladás.

A nagyváradi l. sz. káptalani uradalom micskei gazdaságából naponkint literes és félliteres bedugaszolt palackokban, kifogástalan minőségü, egészséges tej fog Nagyváradra a vevők részére beszállittatni.

Megrendelést elfogad az uradalom központi irodája Barátok-utcza 854. sz. a. s ugyanott az eladás feltételei is megtudhatók.

Szabó Ferencz,
uradalmi igazgató.

(2) 0—12

MEGHIVÁS.

A „Biharmegyei takarékpénztár“
NAGYVÁRADON
1895. február 26. napján d. e. 11 órakor
az intézet üzlethelyiségeiben

rendkivüli közgyülést

tart, melyre a t. cz. részvényesek meghivatnak.*)

Tárgysorozat:

1. Igazgatósági jelentés.
2. Az alapszabályok megváltoztatása.
3. Egy igazgatósági tag megválasztása.

Kelt Nagyváradon, 1895. február 10.

Az igazgatóság.

*) Figyelmeztetés az alapszabályok 46. §-ára. Minden részvényes, ki a közgyülésen részt akar venni, tartozik három nappal a közgyülést megelőzőleg legalább egy hó előtt saját nevére irt részvényeit a társaság pénztárába letenni.

BODÁNSZKY LIPÓT

kocsigyára Nagyváradon, Apácza-utcza (saját ház).

(32) 4—10

Uj kocsik nagy raktára.

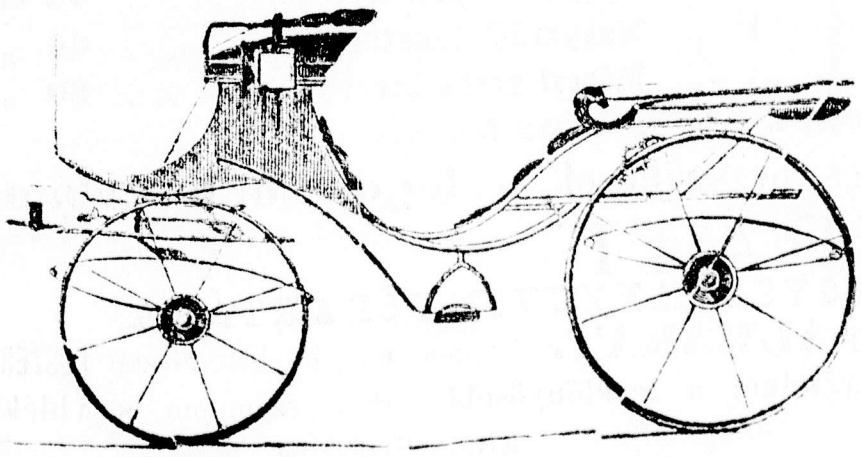

Vagyok bátor nagy raktáramat kész uj kocsikkal és pedig

nyitott, fedeles, ruganyos és ruganynélküli,

tartós erős szerkezetü, csinos formáju s szép kiállitásu kocsijaimat a mélyen t. közönség b. figyelmébe ajánlani.

Kocsijavitásokat és megrendeléseket **kerékgyártó, kovács, fényező** és **sattler** munkára nézve ezután is elvállalok s saját mühelyeimben gyorsan, jutányosan és pontosan foganatositok.

Ugyanott jó karban levő, kevéssé használt kocsik jutányosan kaphatók.

Teljes tisztelettel **BODANSZKY LIPÓT,** kocsigyártó.

MEGHIVÓ.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság
Nagyváradon
1895. évi február hó 24-én d. e. ½11 órakor
saját üzleti helyiségeiben

I-ső évi rendes közgyülést

tart.

A közgyülés tárgyai:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése az 1894. üzletév eredményéről.
2. Az 1894. évi zárszámadások és mérleg előterjesztése után: a mérleg megállapítása, a nyereség feletti intézkedés, végre a felmentvénynek az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére leendő megadása feletti határozathozatal.
3. Az alapszabályok 35., 38. és 44. §§-ainak módosítása.
4. Egy igazgatósági, továbbá három rendes és egy pótfelügyelő-bizottsági és 8 választmányi tag választása.

Miről a részvényesek azon figyelmeztetéssel értesíttetnek, hogy a zárszámadás és mérleg a részvénytársaság üzleti helyiségében a hivatalos órák alatt folyó évi február hó 15-től kezdve megtekinthető és hogy részvényeiket az alapszabályok 13. §-a értelmében a közgyülés előtt 3 nappal a társulat pénztáránál tegyék le.

Kelt Nagyváradon, 1895, február hó 4-én.

(39) 1—1 **Az igazgatóság.**

Nagyvárad-város rendőrkapitányi hivatalától.

1627
1895

Árverési hirdetmény.

A **„Gazdasági és Iparbank“** Zöldfa-utczán 26. sz. alatt létező kézi-zálogüzletében **1895. évi február hó 27-ik napján d. e. 8 órakor** kezdődőleg árverés fog tartatni, mely alkalommal 310 drb elzálogosított tárgy fog eladatni.

Az 1881. évi XIX. t.-czikk 17-ik §-a értelmében az árverésnél a felügyeletet az iparhatóság részéről Mandel Ferencz rendőrbiztos fogja teljesíteni.

Árverési feltételek: a vételár azonnal kifizetése és a megvett tárgyak rögtön elvitele.

Az elzálogosítók az árverésről azon figyelmeztetéssel értesíttetnek, hogy az árverés alá bocsájtandó tárgyak tételszámai ugy a rendőrkapitányi hivatal hirdetési tábláján, mint a kézi-zálogüzlet helyiségének ajtaján kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1895, február 6-án.

(47) 1—1 **ifj. RIMLER KÁROLY,** rendőrkapitány.

EZÜST ÉREM 1879(

Müller Károly

TEMPLOMFESTŐ ÉS ARANYOZÓ
Nagyváradon.

ARANY ÉREM 1886.

A templomfestészet és aranyozás terén elért sikereim arra bátorítanak, hogy e szakokban magamat a főtiszt. Papságnak mély tisztelettel ajánljam.

Uj és régi oltárok aranyozását, festését, illetve márványozását.

Templomok kifestését szent képekkel együtt
illendő árak mellett vállalom.

Kivánatra tervezetekkel készségesen szolgálok.

Főtörekvésem, hogy csinos és izléses maradandó munkával fokozzam az eddig irányomban tapasztalt pártfogást és nagy szerencsémnek tartandom, ha szükség esetén a főtiszt. Papság rendelményeivel megtisztel.

(48) 1—10 **MÜLLER KÁROLY,** aranyozó.

Tisztán kezelt, természetes
HEGYI BOROK,
leszállitott árban!

Magyarád borvidékén sikerült nagymennyiségü **kitünő borokat** összevásárolnom, s azon kellemes helyzetben vagyok, hogy üzletemben

MÁTÓL KEZDVE:

1 liter jó, magyar munkás-bor . . .	**20 kr.**	1 liter kitünő asztali ó-bor	**24 kr.**
100 liter . . .	**19 frt.**		
1 liter Magyarádi uj bor	**28 kr.**	**1 liter Magyarádi pecsenye bor . . .**	**48 kr.**
1 „ Magyarádi ó-bor	**32 „**	**1 „ Magyarádi bakator . . . . . .**	**60 „**
1 „ Magyarádi ó-bor I.	**40 „**	**1 „ Ménesi veres bor . . . . . .**	**60 „**

DALMÁT VERES BOR, literje . . 32 kr.

Mindennemü üvegelt **csemege-, aszú-** és **pezsgőborok** a **legolcsóbb árban.**

A „RÉPÁTI“
LEGJOBB S LEGOLCSÓBB GYÓGYSAVANYUVIZ FŐRAKTÁRA.

Raktáron tartok állandóan finom, **nemes faj ALMÁKAT.** Ajánlom még jól berendezett **FŰSZER- és CSEMEGE-ÜZLETEMET. BOROKAT, nagybani vételnél a legelőnyösebb** árban számitom, **s vidéki rendelményeket a legpontosabban** eszközlöm.

Kiváló tisztelettel

Telefon-összeköttetés! (45) 2—5 **MERTZ NÁNDOR,**

Nagyváradon, Nagy-Körös-utcza, Mertz-ház.

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.

Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 46. szám. Kedd, február 19.

TISZÁNTÚL

Nagyvárad, 1895. Hétfő, február 18.

A

TISZÁNTÚL

KÜLÖN KIADÁSA.

Albrecht kir. herczeg halála.

Budapest, február 18. (Saját tud. távirata.) Albrecht kir. herczeg meghalt.

Albrecht főherczeg életrajza.

Albrecht Frigyes Rudolf Domokos, ausztriai főherczeg, tescheni herczeg, a cs. és k. osztrák-magyar hadsereg fővezére, született Bécsben 1817 augusztus 3-án, mint Károly főherczegnek, a hires hadvezérnek legidősebb fia.

Gyermekkorától fogva katonának szánták. 1837-ben lépett tényleges katonai szolgálatba. 1845-ben Alsó-Ausztria és Salzburg hadi parancsnoka lett. Az 1848. márcz. 13-án kitört bécsi mozgalmak lemondásra kényszeritették, mert általános volt a hit, hogy ő adta a parancsot a vérontásra. Méltóbb müködési kört talált az olasz harcztéren, hol mint önkéntes állott Radetzky parancsa alá. Kiváló részt tulajdonitottak neki a Santa Lucia mellett május 6-án kivivott diadalban, hol nemcsak személyes bátorságának, hanem hadvezéri ügyességének is tanuságát adta. Nagyrésze volt 1849 márcziusban a mortarai és navarai győzelmekben.

A béke helyre állta után egy ideig Csehországnak, majd 1851-ben Haynau elbocsátása után Magyarországnak lett kormányzója és főparancsnoka.

E minőségben még sokkal inkább a felkelés lehető megujulásának meggátlásában, mint az ország valódi megengesztelésében látta feladatát és nem is tudta megnyerni a nemzet rokonszenvét. Az olasz háboru kitörésekor Berlinbe utazott, szövetségre birni a porosz udvart, de czélt nem ért.

A háboru következtében egyre erősödő nemzeti mozgalom lehetetlenné tette megmaradását Budán, hol aztán Benedek váltotta fel. Katonai nagy hirnevét Albrecht főherczeg különösen az 1866-iki olasz hadjáratnak köszönhette. Az olasz hadsereg mindjárt a hadmenet után átkelt a Mincion. Albrecht főherczeg ugyanazon a vidéken várta, a hol 1848-ban Radetzky legyőzte a szardiniai királyt és látván, hogy Lamarmora olasz hadvezér megosztja hadi erejét, támadott és Custozzánál junius 24-én fényes diadalt vivott ki.

A königgrätzi csatavesztés után őt állitották az egész, a poroszok ellen központositandó hadsereg élére, de a béke alku és szerződés megakasztotta abbeli tevékenységét. Azóta mint a hadsereg főfelügyelője szerzett nagy érdemeket annak szervezése körül. Eszméit ez irányban külön iratokban fejtegette és munkásságát kora sem lankasztotta. Különösen szivén viselte a tiszti karnak sorsát, melynek érdekében 100,000-re menő alapitványokat tett. Nagy tehetségénél és hatáskörénél fogva egyike volt az uralkodóház legbefolyásosabb tagjainak.

Az alkotmány helyreállitása óta sem szüntek meg benne a kiválóan katonai és ókonzervativ hagyományok őrzőjét, az orosz szövetség szószólóját látni.

*

Egyike volt a monarchia leggazdagabb földbirtokosainak és ipartelep tulajdonosainak. Magyarországon a magyaróvári és béllyei uradalmak ura. hol nagyhirü mintagazdaságokat rendezett be. Ez utóbbit nemrég vas keritéssel vétette körül, mi több mint 100,000 forintjába került.

Fiutóda nincs, idősebb leánya a würtembergi herczeg neje, az ifjabbik, Mathild, 1867-ben egy ünnepély alkalmával könnyü ruhájában tüzhöz érve, az égési sebek következtében meghalt.

*

Az elhunyt főherczeg kitünő gazda volt. Béllyei uradalma, melynek területe 62,710 hektár, mintaszerüleg van berendezve. Nagyban üzik rajta a komlótermesztést és a tehenészetet. Több mint 900 tehén van itt. Az uradalom ezelőtt mocsaras volt, de a Karasica folyó szabályozása folytán, a mocsarak nagy része kiszáradt. Dombos vidékein nagyobb mérvü szőlőtermelés is eszközöltetett. Az uradalom eleinte

zetési árak:
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »
Vidékre postán szállitva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »
Egyes szám ára 4 kr.

nyegben nem lehet véle-

ly-hintésnek nem lehet

inek találtuk a szabados manőverére rámutatni... en, az összetartásban az — a bomlásban, a visszangeség, a leveretés!

i — még te is?

lapok sejtelemképen ismételve t hüséges mamelukok egymás intén beismertek: azt merészen, szemébe mondta az országgyümbati ülésen dr. Visontai képaló nap a tőzsde visszat orvoslatot, s kit emiatt a zet«-ben állitólag maga Weussal vádolt.

valevőleg maga is semita, kügyházpolitikai törvényjavaslamegszavazója, a vád fölötti amarosan a következőket

szórt félhivatalos támadások-, mert önök nem mondták, hogy az egyházpolitikai gy integrans részét a gések képezik és azt sem mondani nekem, midőn a jaására vállalkoztam, hogy az vüségének gyökerei bezsdei árfolyamokba.«

nk részéről ehhez nincs mit em amit mások hozzáadtak,

volt kereskedelmi miniszter a országgyülési képviselőnek a képviselőház folyosóján többen kijelentette, hogy a mirendeleteiről állitott, az mind sőt ő még az állam tekintévégett annyira ment, hogy ől távozott volna, előbbi reneletben tartása végett ujabb t a tőzsdetanácshoz, és hogy erről sem Lukács László nek, sem Dániel Ernő keresnek nincsen tudomása.«

élnie . . . És mig előbb a kormány birság fejében egyiknek másiknak tehenét, disznaját, fali szekrényét liczitáltatta el egy-egy gyermeknek megkeresztelése miatt: most ugyanazt a kormányt kezdte nógatni a szabados sajtó, hogy rendezze az alpapság lelkészi illetményeit. (Ezeket

jelszóra, dicsőiti a szabados sajtó — a püspöki kar rovására.

Bizonyára mi tudjuk és érezzük: mivel tartoznak, mi a kötelességünk országunk főpapja irányában. De ugyanaz a kötelességünk a többi főpásztorokkal szemben is; kik közt lehet a mellékesekben nézet-

még valakinek kétsége a felől: kik az országban? s kiknek a kedveért tök minden — a mások rovására?

—

községi törvény.

A b ter megbizta Széll Ignácz miniszteri kit legközelebb belügyi államtitk ki, hogy a Hieronymi-féle

a magyar koronáé volt, mely azt Savoyai Jenő herczegnek ajándékozta, később Savoyai halála után a kir. kamara vette át, mig végre Albrecht főherczeg vette birtokába.

*

Az elhunyt főherczeg a leggazdagabb volt a kir. herczegek közt. Vagyonát mintegy 100 millió forintra becsülik, minek nagyrésze értékpapirokban van elhelyezve. Albrecht főherczeg különösen nagy szenvedélylyel vásárolta a sorsjegyeket. Sokszor egész serieseket megvett egy-egy sorsjegyből. S igy volt esztendő, mikor csak e sorsjegyek révén százezreket nyert évente. Értékpapirjairól beszélik, hogy azok 4—5 szekrényt megtöltöttek. S hogy ezek szelvényeinek levágására külön tisztviselő volt alkalmazva, ki szemmel tartotta az esedékesség idejét.

Tisztviselőiről, gazdatisztjeiről és szolgáiról atyailag gondoskodott mindig.

Nagyon vallásos volt. A vasárnapi szent misét egész életében egyszer sem mulasztotta el. Még hétköznapokon is ha tehette, el-elment a templomba. Most, hogy hetek óta betegeskedett, mindig otthoni házi kápolnájában mondatott misét s azon a legnagyobb ájtatossággal vett részt.

*

Albrecht főherczeg betegségének keletkezéséről illetékes részről azt tartják, hogy midőn november első felében Arcoba érkezett, már nem jól érezte magát.

Egészsége megromlását arra a lehangoltságra vezetik vissza, melyet benne öcscse Vilmos főherczeg hirtelen halálának hire előidézett.

Néhány hét mulva azonban állapota határozottan javult s jobb szinben is volt. De mikor a nápolyi király meghalt, állapotában ismét visszaesés következett be. Deczember 30-án szállitották át a nápolyi király holttestét az Arco-hotelből a Szent-Anna templomba s a főherczeg, bár orvosa dr. Hübl törzsorvos határozottan eltiltotta, mégis elment a templomba, hol félóránál tovább hajadonfővel állott.

A hideg templomban meghütötte magát, ugy hogy a nápolyi királynak január 3-iki temetésére már nem mehetett el.

Azután látszólag helyreállt egészséggel, január közepe táján ismét kijárhatott, de folyton panaszkodott, hogy nem érzi magát egészen jól.

Február 8-án már a szobában kellett maradnia s a következő napokban ágyban fekvő beteg lett.

*

Halála nem jött váratlanul.

Alig hogy felépült előbbi betegségéből az előbbi héten, szombaton este tüdőgyuladást kapott. A bajt fokozta az, hogy megkapta az influenzát is, mi különösen agg korára való tekintettel rendkivül veszedelmessé vált.

Mult héten kedden jobbra vált állapota, annyira, hogy orvosa megengedte, hogy néhány órát az ágyon kivül tölthessen.

Ekkor jött meg betegágyához Frigyes kir. herczeg és neje. De állapota a következő napon ismét roszra fordult, ugy, hogy táviratilag hivták meg Wiederhofer tanárt, ki a bajt rendkivül aggasztónak mondta. E hirre a család összes tagjai Arcóba utaztak s aggódva várták az orvosok jelentéseit.

A királyt naponta többször értesitették a beteg állapotáról s az a hir volt elterjedve, hogy ő felsége megszakitja Cap st.-martini tartózkodását s meglátogatja beteg nagybátyját.

A szerdai éjjelt nagyon nyugtalanul töltötte s egyre a miatt panaszkodott, hogy tüdejében elviselhetlen fájdalmat érez. Az orvosok az egész éjjelt a betegnél töltötték s reggel kijelentették, hogy a tüdőgyuladás igen sulyos természetü s a legnagyobb aggodalomra ad okot. Reggel felé a láz is fokozódott s a beteg ereje aggasztóan csökkent.

Táviratilag hivták meg ekkor a nagy beteg ágyához Nothnagel hirneves bécsi orvost.

Csütörtökön a beteg állapota rendkivül roszra fordult. Az orvosok lemondtak róla végképen s csak azon fáradoztak, hogy némileg enyhitsék kinjait az agg főherczegnek, ki csodálatos megadással türte fájdalmait.

*

A pénteki nap folyamán már igen kedvezőtlen hirek érkeztek a beteg állapotáról.

S az ezen napon este jött jelentés azt mondta, hogy az orvosok azon véleményben vannak, hogy másnap reggelig be fog állani a döntő krizis!

*

Szombaton még rosszabb hirek érkeztek. A főherczeg állapota sulyosbodott s a legnyugtalanitóbb szimptomák mutatkoztak.

Ugyanezen napon este a beteget ellátták a halotti szentségekkel.

S az utolsó hir ugy szólt, hogy minden pillanatban várják a halálát.

*

Végre a fenn közölt távirat tudatta a beállott szomoru katasztrófát.

Albrecht főherczeg mint iró és magán ember.

Az elhunyt főherczeg mint iró is több izben lépett a nyilvánosság elé.

Azokon a számtalan bisebb nagyobb terjedelmü értekezéseken és czikkeken kivül, melyek legnagyobbrészt katonai és tudományos szaklapokban jelentek meg, különösen nagy feltünést keltett »Wie soll Oesterreichs Heer organisirt sein« (»Hogyan szervezzük Ausztria hadseregét«) czimü munkája, melyben kiméletlenül megtámadta a régi rendszer embereit, kik a főherczegben nem akarták elismerni mesterüket.

A katonai tudományokban és a jogban való mély jártasságáról tett tanuságot »Über die Verantwortlichkeit im Kriege« (A háboruban való felelősségről) czimü müve, mely álnév alatt jelent meg s melyet sokáig

osabban eszközlöm.

más szerzőnek tulajdonitottak. Mikor évek mulva kitünt, hogy a könyvet Albrecht főherczeg irta, szerzője egy csapással a legkitünőbb hadi irók sorába küzdötte fel magát.

Több alkalommal tartott a bécsi katonai tudományos egyletben is felolvasásokat, melyeken rendesen a legelőkelőbb katonai notabilitásokon és főherczegeken kivül, néha maga ő Felsége is megjelent.

*

Albrecht főherczeg az uralkodó ház legvagyonosabb tagja volt, de azért a pompát, fényt nem kedvelte. Ellenben bőkezűségét, melylyel bármily rangu bajba került tiszteken segiteni szokott, az egész hadsereg ismeri. E bőkezüségéről számtalan epizód és adoma van elterjedve.

A monarchia különféle részeiben levő roppant kiterjedésü birtokain mindenütt példás rend uralkodik s azok valóságos mintagazdaságoknak mondhatók a szó szoros értelmében. Ezenkivül számtalan iparvállalatot és gyárat is létesitett, melyek közül különösen czukorgyárai vannak mintaszerüleg berendezve a legujabb gépekkel s melyeknek terményei külföldön is, különösen Francziaországban, élénk keresletnek örvendenek.

Családjához Albrecht főherczeg rendkivüli szeretettel viseltetett. Neje, I. Lajos bajor királynak leánya Hildegard herczegnő volt, ki még 1864-ben elhunyt. Házasságából három gyermeke született, kik közül azonban már csak egyetlen egy van életben. Első leánya Mária Terézia fhgnő, ki Würtembergi Fülöp herczegnek neje.

Első gyermeke Károly főherczeg egy éves korában halt meg, Mathild főherczegnő pedig 1867-ben, 18 éves korában egy szomoru véletlen eset folytán vesztette életét. Könnyü ruhája egy ünnepély alkalmával lángot fogott s a jó szivéről ismert kedves leány égési sebek következtében halt meg kimoedhatatlan kinok között. Életben levő leánya Mária Terézia főherczegnő 1845-ben született s 1865. január 18-án Fülöp Sándor württembergi herczeghez ment férjhez, a ki mint vezérőrnagy á l á suites, Bécsben lakik. Három fiu és egy leány gyermekük van.

Az elhalt főherczeg legszivesebben tartózkodott Arco-ban, Dél-Tirolban, ahová hivatalos teendőinek befejezte után rendesen vissza szokott vonulni. Itt is érte utól a halál e kedvencz tartózkodási helyén, hová nagy betegsége előtt üdülni és telelni ment. De daczára a rendkivüli kedvező éghajlatnak és hőmérsékletnek, Arco napfényes derült klimája nem tudta visszaadni neki többé egészségét, mely 78 éves aggkoránál fogva is meg volt már nagyon viselve.

Felelős szerkesztő: **Dr. Persz Adolf.** Kiadó: **Szent László-nyomda.**

Szent László-nyomda-r.-t. Nagyvárad.